ปีที่ 10 ฉบับที่ 4 เดือนพฤศจิกายน 2556

ISSN 1950-1824

ภาวะสังคมไทย ไตรมาสสาม ปี 2556

Social Situation and Outlook

ประเด็นหลัก

- การจ้างงานลดลงจากช่วงเวลาเดียวกันของปีก่อนร้อยละ 1.2 อัตราการว่างงานเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 0.77 เป็นผลจากการชะลอตัวของเศรษฐกิจและกำลังแรงงานที่มีจำนวนลดลง ซึ่งอาจส่งผลต่อเนื่องถึงการมีงานทำและรายได้แรงงานในอนาคต
- เด็กที่มาจากครอบครัวผู้มีรายได้น้อยเข้าถึงการศึกษาในระดับสูงน้อยกว่ากลุ่มที่มีสถานะความเป็นอยู่ที่ดีกว่ามาก โดยได้รับการศึกษาระดับอุดมศึกษาเพียงร้อยละ 8.89 ของประชากรวัยเรียนในกลุ่มรายได้นี้
- ผู้ป่วยโรคไข้เลือดออกยังเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ขณะที่ผู้มีรายได้น้อยเข้าถึงบริการสุขภาพมากขึ้น แต่ยังต้องยกระดับคุณภาพการให้บริการที่ได้มาตรฐานและมีประสิทธิภาพอย่างทั่วถึง
- ผู้สูบบุหรี่และผู้ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ส่วนใหญ่อาศัยอยู่นอกเขตเทศบาลและมีการศึกษาน้อย แต่ต้องเฝ้าระวังในกลุ่มผู้ที่อาศัยในเขตเทศบาลและผู้ที่จบปริญญาซึ่งมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ส่วนหนึ่งเป็นผลจากการโฆษณาแฝงและการเพิ่มขึ้นของสถานที่จำหน่ายแอลกอฮอล์
- สถานการณ์ยาเสพติดยังคงรุนแรงและต้องเฝ้าระวังการระบาดของยาไอซ์ในกลุ่มผู้มีรายได้น้อย เนื่องจากมีการแบ่งจำหน่ายในระดับราคาตามกำลังซื้อ
- การสร้างหลักประกันด้านรายได้กับแรงงานนอกระบบครอบคลุมกรณีชราภาพเพิ่มขึ้น โดยมีการขยายทางเลือกในมาตรา 40 ในรูปของบำนาญสำหรับกลุ่มแรงงานนอกระบบ ซึ่งควรประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับประโยชน์ของทางเลือกนี้ และให้มีผลตอบแทนอย่างเหมาะสม การบริหารงานที่มีประสิทธิภาพให้ผู้ประกันตนเข้าถึงบริการอย่างทั่วถึง

เรื่องเด่นประจำฉบับ

ผู้มีรายได้น้อยในเขตเมือง: การปรับตัวต่อภาวะค่าครองชีพ

- ผู้มีรายได้น้อยในเขตเมืองได้รับผลกระทบจากภาวะค่าครองชีพสูงขึ้นรุนแรงกว่ากลุ่มอื่น เนื่องจากทุกอย่างต้องซื้อหาไม่สามารถผลิตหรือหาแหล่งอาหารตามธรรมชาติเพื่อลดค่าใช้จ่ายได้ ประกอบกับสภาพแวดล้อมในเมืองมีการแข่งขัน กดดัน ทำให้เกิดภาวะเครียดและปัญหาสังคมอื่นๆ ตามมา
- ผู้มีรายได้น้อยในเขตเมืองกว่า 3 ใน 4 ได้รับผลกระทบในเรื่องรายได้และรายจ่าย ทำให้ต้องมีการปรับตัวโดยลดปริมาณการใช้จ่ายซื้อสินค้า ลดค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็น และทำงานพิเศษเพิ่ม ขณะที่ผู้มีรายได้น้อยเป็นส่วนน้อยปรับตัวโดยกู้ยืมเงินและนำเงินออมออกมาใช้ โดยมาตรการที่บรรเทาผลกระทบค่าครองชีพของผู้มีรายได้น้อยประกอบด้วยการสร้างโอกาสการมีรายได้เพิ่ม การแก้ไขปัญหาที่ตรงกับกลุ่มเป้าหมาย การสร้างวินัยทางการเงินและการส่งเสริมการออม

สารบัญ

การมีงานทำและคุณภาพคน	1
พฤติกรรมและความเป็นอยู่ของคน	6
ความมั่นคงทางสังคม	8
สิ่งแวดล้อม	12
เรื่องเด่นประจำฉบับ	14

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
962 ถนนกรุงเกษม เขตป้อมปราบศัตรูพ่าย กรุงเทพฯ 10100

http://social.nesdb.go.th

การมีงานทำและคุณภาพคน

การจ้างงานลดลงร้อยละ 1.2 อัตราการว่างงานเท่ากับร้อยละ 0.77 หรือมีผู้ว่างงาน 305,605 คน สูงกว่าร้อยละ 0.58 ในช่วงเดียวกันปีที่แล้ว ผลตอบแทนค่าจ้างแรงงานและเงินเดือนภาคเอกชนที่ยังไม่รวมค่าล่วงเวลาและผลประโยชน์ตอบแทนอื่นเพิ่มขึ้นร้อยละ 11.1 จากช่วงเดียวกันปีก่อน อัตราเงินเฟ้อเท่ากับร้อยละ 1.7 ทำให้ค่าจ้างแรงงานที่แท้จริงเพิ่มขึ้นร้อยละ 9.3 ผู้มีรายได้น้อยเข้าถึงบริการสุขภาพมากขึ้น แต่ยังต้องยกระดับคุณภาพการให้บริการ รวมทั้งการสร้างโอกาสทางการศึกษาและศักยภาพของเด็กที่มีความเสี่ยงและเปราะบางทางสังคม

ตาราง 1 ผลสำรวจภาวะการทำงานของประชากรไตรมาสสามปี 2556

	จำนวน (ล้านคน)							การเปลี่ยนแปลง (%YOY)						
	2555				2556			2555				2556		
	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3
กำลังแรงงานรวม	38.7	39.2	39.8	39.8	39.1	39.5	39.5	1.2	1.9	0.6	1.4	1.0	0.7	-0.9
1. ผู้มีงานทำ	38.0	38.6	39.6	39.6	38.5	38.9	39.1	1.0	1.5	0.7	1.8	1.3	0.9	-1.2
(การทำงานต่ำระดับ)*	0.27	0.29	0.28	0.31	0.29	0.22	0.30	-16.7	-10.0	13.0	13.7	5.5	-21.9	6.1
1.1 ภาคเกษตร	13.7	15.0	16.7	16.3	13.9	15.1	16.4	2.3	5.2	3.4	3.8	1.2	0.5	-1.7
1.2 นอกภาคเกษตร	24.3	23.6	22.9	23.3	24.6	23.8	22.7	0.2	-0.8	-1.2	0.5	1.4	1.1	-0.8
- อุตสาหกรรมการผลิต	5.6	5.5	5.3	5.2	5.6	5.4	5.4	2.4	1.8	1.0	1.9	1.1	-1.3	2.5
- ก่อสร้าง	2.7	2.6	2.3	2.4	2.8	2.7	2.3	1.0	0.1	7.7	14.1	6.0	5.6	-3.2
- ค้าส่ง/ค้าปลีก	6.1	6.0	5.8	6.1	6.3	6.1	5.7	-0.9	0.6	-1.6	-0.9	3.5	2.3	-1.2
- โรงแรม ภัตตาคาร	2.3	2.2	2.3	2.4	2.4	2.4	2.2	-10.5	-14.3	-11.4	-0.5	4.4	7.2	-6.0
- การขนส่ง เก็บสินค้า	1.0	0.8	1.0	0.9	1.0	0.9	0.9	-2.2	-6.4	8.5	-4.2	6.4	3.7	-6.4
- การศึกษา	1.24	1.16	1.18	1.22	1.3	1.2	1.1	-4.9	-6.7	-8.3	-7.0	-2.0	-0.1	-4.1
- อื่นๆ	5.4	5.3	5.0	5.1	5.2	5.1	5.1	6.3	3.9	-1.5	-1.4	-6.3	-3.0	1.5
2. จำนวนผู้ว่างงาน	0.3	0.3	0.2	0.2	0.3	0.3	0.3	-12.5	46.4	-12.1	-23.5	0.9	-13.7	32.4
อัตราการว่างงาน(%)	0.72	0.86	0.58	0.47	0.72	0.74	0.77							
3. แรงงานรอฤดูกาล	0.4	0.3	0.03	0.07	0.3	0.3	0.05	50.3	21.2	-21.8	-64.8	-23.1	-3.5	44.5
สัดส่วนต่อกำลังแรงงาน(%)	1.1	0.8	0.1	0.2	0.86	0.72	0.13							
4. ชั่วโมงทำงานเฉลี่ย/สัปดาห์ (เอกชน)	46.5	48.4	48.4	48.6	46.2	48.0	47.3	-1.3	0.2	-0.7	3.0	-0.8	-0.9	-2.2
5 ชั่วโมงทำงานเฉลี่ย/สัปดาห์ (ทุกสถานภาพ)	44.1	45.2	45.8	45.7	43.8	44.7	44.5	-2.1	-1.4	-1.0	2.2	-0.8	-0.9	-2.8
5.1 ผู้ทำงานน้อยกว่า10ชม. **	0.3	0.2	0.2	0.2	0.2	0.2	0.3	5.3	-19.9	-19.0	-27.6	-15.0	-5.0	72.8
- ต้องการทำงานเพิ่ม	0.03	0.03	0.02	0.02	0.05	0.02	0.03	-36.4	-51.8	-15.7	-64.0	75.9	-3.9	42.5
- ไม่ต้องการทำงานเพิ่ม	0.3	0.2	0.1	0.2	0.2	0.2	0.3	13.7	-12.3	-19.5	-20.6	-25.4	-5.2	77.6
5.2 ผู้ทำงานน้อยกว่า35 ชม.**	7.2	6.2	6.1	6.0	7.3	5.9	6.1	15.6	10.3	11.6	-1.6	0.8	-4.2	-0.6
- ต้องการทำงานเพิ่ม	0.27	0.29	0.28	0.31	0.29	0.22	0.30	-16.7	-10.0	13.0	13.7	5.5	-21.9	6.1
- ไม่ต้องการทำงานเพิ่ม	7.0	5.9	5.8	5.7	7.0	5.7	5.8	17.4	11.5	11.5	-2.3	0.7	-3.4	-0.9
5.3 ผู้ทำงาน 40 ชม.ขึ้นไป	26.2	27.9	29.2	29.2	26.5	28.3	28.3	-2.9	-0.9	-1.3	4.5	1.0	1.3	-2.9
5.4 ผู้ทำงาน 50 ชั่วโมงขึ้นไป	12.1	12.8	13.4	13.5	11.5	12.2	11.3	-5.2	-5.2	-3.6	5.3	-5.3	-5.1	-15.5
6. จำนวนผู้ว่างงานแฝง	0.5	0.3	0.1	0.1	0.4	0.3	0.1	38.5	8.0	-19.5	-64.6	-16.9	-3.6	43.7
อัตราการว่างงานแฝง(%)	1.2	0.8	0.1	0.2	1.0	0.8	0.2							

หมายเหตุ : * ทำงานต่ำกว่า 35 ชั่วโมงต่อสัปดาห์และต้องการทำงานเพิ่ม (ไม่นับรวมผู้ที่ทำงาน 0 ชั่วโมงต่อสัปดาห์)

ผู้ว่างงานแฝง คือ ผู้ที่ทำงานน้อยกว่า 10 ชม./สัปดาห์** และต้องการทำงานเพิ่ม และผู้รอฤดูกาล

อัตราการว่างงานแฝง = ผู้ว่างงานแฝง/กำลังแรงงาน

** ไม่นับรวมผู้ที่ทำงาน 0 ชั่วโมงต่อสัปดาห์

ที่มา: สำนักงานสถิติแห่งชาติ

อัตราการว่างงานเพิ่มขึ้น การจ้างงานลดลง

ไตรมาสที่สามปี 2556 อัตราการว่างงานเท่ากับร้อยละ 0.77 หรือมีผู้ว่างงาน 305,605 คน สูงกว่าร้อยละ 0.58 ในช่วงเดียวกันปีที่แล้ว อัตราการว่างงานที่เพิ่มขึ้นเป็นผลจาก

(1) **การชะลอตัวของเศรษฐกิจ** ทำให้กิจกรรมการผลิตชะลอตัวลง และกิจการมีการปรับลักษณะการจ้างงานเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพ รวมถึงการชะลอการขยายตำแหน่งงานของธุรกิจ ดังจะเห็นได้จาก การว่างงานของผู้ที่เคยทำงานมาก่อนเพิ่มขึ้นร้อยละ 32.6 หรือ 149,264 คน ส่วนใหญ่เป็นผู้ว่างงานจากสาขาค้าปลีก/ค้าส่ง ก่อสร้าง การเกษตร โรงแรมและภัตตาคาร สาขาการผลิตอาหารและเครื่องดื่ม ตามลำดับ ขณะที่ผู้ว่างงานที่ไม่เคยทำงานมาก่อน มีจำนวน 156,341 คน เพิ่มขึ้นร้อยละ 32.2 ซึ่งส่วนหนึ่งเป็นผู้จบการศึกษาใหม่ที่เข้าสู่ตลาดแรงงาน สอดคล้องกับจำนวนผู้สมัครงานที่เพิ่มขึ้นร้อยละ 102.2 ขณะที่ตำแหน่งงานว่างเพิ่มขึ้นเพียงร้อยละ 12.9

(2) **กำลังแรงงานลดลง** ในไตรมาสที่สามกำลังแรงงานมีจำนวน 39.5 ล้านคน ลดลงร้อยละ 0.9 ซึ่งเป็นทั้งปัญหาเชิงโครงสร้างโดยผู้อายุ 15 ปีขึ้นไปเข้าสู่กำลังแรงงานช้าลง ดังจะเห็นได้จากกำลังแรงงานที่อายุ 15–24 ปี ลดลงต่อเนื่องมาโดยตลอดช่วง 10 ปีที่ผ่านมา ประกอบกับผู้เข้าสู่ตลาดแรงงานในปี 2556 เพิ่มขึ้นเพียงร้อยละ 6.2 ชะลอตัวลงเมื่อเทียบกับร้อยละ 13.6 ในปีที่แล้ว

ทั้งนี้ แม้ว่าอัตราการว่างงานที่สูงขึ้นจะไม่ส่งผลกระทบต่อภาพรวมและเสถียรภาพเศรษฐกิจและยังเป็นอัตราการว่างงานที่ต่ำ แต่ชี้ว่าโอกาสการมีงานทำและโอกาสการมีรายได้ในอนาคตที่น้อยลง

ผู้ประกันตนที่ขึ้นทะเบียนขอรับประโยชน์ทดแทนกรณีว่างงานมีจำนวน 134,736 คน เพิ่มขึ้นร้อยละ 10.3 จากช่วงเดียวกันของปีที่แล้ว ตามจำนวนผู้ว่างงานที่เพิ่มขึ้น ทั้งนี้ เป็นกรณีลาออก 117,457 คน เพิ่มขึ้นร้อยละ 11.4 และกรณีถูกเลิกจ้างจากการปิดกิจการและลดการจ้างพนักงาน 17,261 คน เพิ่มขึ้นร้อยละ 3.6

การจ้างงานลดลงร้อยละ 1.2 จากช่วงเดียวกันของปีก่อนหรือคิดเป็นผู้มีงานทำ 39.1 ล้านคน โดยผู้มีงานทำภาคเกษตรกรรมลดลงร้อยละ 1.7 ตามภาวะภัยแล้ง/ฝนทิ้งช่วงในเดือนกรกฎาคม ที่กระทบ

แผนภาพ 1 สถานการณ์ตลาดแรงงาน

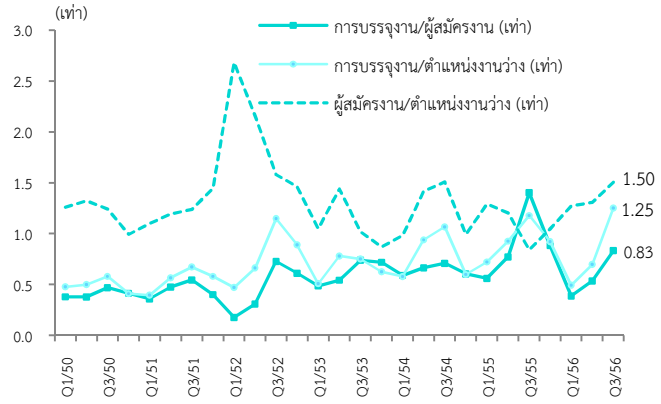

ที่มา : กรมการจัดหางาน กระทรวงแรงงาน

ตาราง 2 ผู้ประกันตนที่ขึ้นทะเบียนขอรับประโยชน์ทดแทนกรณีว่างงาน

ผู้ขอรับประโยชน์ทดแทน	2554	2555					2556		
	ทั้งปี	Q1	Q2	Q3	Q4	ทั้งปี	Q1	Q2	Q3
รวม (คน)	**536,305**	**159,415**	**139,268**	**122,144**	**117,712**	**538,539**	**128,702**	**144,838**	**134,736**
ลาออก	447,562	119,529	119,402	105,485	99,383	443,799	107,452	127,331	117,475
เลิกจ้าง	88,743	39,886	19,866	16,659	18,329	94,740	21,250	17,507	17,261
รวม (%)	6.5	20.6	2.6	-4.6	-16.1	0.4	-19.3	4.0	10.3
ลาออก	6.7	4.5	-0.3	-5.5	-2.4	-0.8	-10.1	6.6	11.4
เลิกจ้าง	5.5	124.6	24.0	0.9	-52.3	6.8	-46.7	-11.9	3.6

ที่มา : กรมการจัดหางาน กระทรวงแรงงาน

แผนภาพ 2 แสดงดัชนีค่าจ้างเฉลี่ย และดัชนีราคาผู้บริโภค

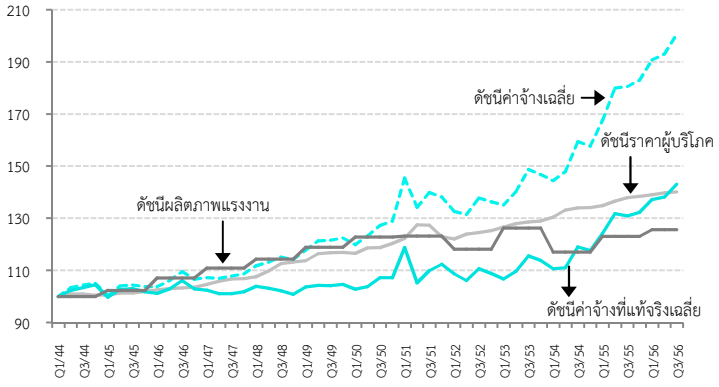

ที่มา : กระทรวงพาณิชย์, สศช., สำนักงานสถิติแห่งชาติ

32 จังหวัด[1] ขณะที่ในเดือนสิงหาคมเริ่มเกิดปัญหาอุทกภัย ส่งผลต่อกิจกรรมด้านการเกษตร ผู้มีงานทำนอกภาคเกษตรกรรมลดลงเล็กน้อยร้อยละ 0.8 ตามการชะลอตัวทางเศรษฐกิจ โดยภาคที่มีการจ้างงานหดตัวลงได้แก่ ภาคก่อสร้าง ร้อยละ 3.2 สาขาค้าส่ง/ค้าปลีก ร้อยละ 1.2 สาขาขนส่งร้อยละ 6.4 และสาขาโรงแรมและภัตตาคาร ร้อยละ 6.0 ขณะที่การจ้างงานภาคการผลิตขยายตัวร้อยละ 2.5 สาขาการผลิตที่มีการจ้างงานเพิ่มขึ้นได้แก่ หมวดผลิตภัณฑ์อาหารและเครื่องดื่ม เครื่องแต่งกาย ผลิตภัณฑ์ยาสูบ เคมีภัณฑ์ เครื่องจักรและอุปกรณ์ เครื่องอุปกรณ์ขนส่ง อุปกรณ์และเครื่องอุปกรณ์วิทยุโทรทัศน์และการสื่อสาร สำหรับหมวดยานยนต์มีการจ้างงานลดลง

ชั่วโมงการทำงานภาคเอกชนลดลงและผู้ทำงานต่ำระดับเพิ่มขึ้น ชั่วโมงการทำงานของแรงงานภาคเอกชนไตรมาสที่สามเฉลี่ยเท่ากับ 47.3 ชั่วโมงต่อคนต่อสัปดาห์ ลดลงจาก 48.4 ชั่วโมงต่อคนต่อสัปดาห์ หรือลดลงร้อยละ 2.2 จากช่วงเดียวกันของปีที่แล้วและลดลงต่อเนื่องเป็นไตรมาสที่สาม โดยชั่วโมงการทำงานภาคการเกษตรลดลงมากที่สุดร้อยละ 6.0 ภาคก่อสร้างร้อยละ 1.6 ภาคการผลิตร้อยละ 1.2 ทั้งนี้ จากการปรับค่าจ้างแรงงาน 300 บาท และการชะลอตัวทางเศรษฐกิจ ทำให้แรงงานภาคเอกชนที่ทำงาน 50 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ขึ้นไปมีจำนวนลดลงร้อยละ 19.6 เนื่องจากการปรับเปลี่ยนลักษณะการผลิต นอกจากนี้ ผู้ทำงานต่ำระดับยังเพิ่มขึ้นร้อยละ 6.1 มีจำนวน 301,912 คน ซึ่งเพิ่มขึ้นในกลุ่มผู้ที่มีการศึกษาในระดับอุดมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น และมัธยมศึกษาตอนปลาย

รายได้แท้จริงของแรงงานเพิ่มขึ้น ค่าจ้างแรงงานและเงินเดือนภาคเอกชนที่ยังไม่รวมค่าล่วงเวลาและผลประโยชน์ตอบแทนอื่นในช่วงไตรมาสสามปี 2556 เพิ่มขึ้นร้อยละ 11.1 จากช่วงเดียวกันปีก่อน ในภาคการเกษตรเพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 13.5 ขณะที่ภาคนอกเกษตรกรรมเพิ่มขึ้นร้อยละ 10 ทั้งนี้ ราคาสินค้าที่เพิ่มขึ้นร้อยละ 1.7 เทียบกับ 2.9 ในช่วงเดียวกันปีที่แล้ว ทำให้ค่าจ้างแรงงานและเงินเดือนภาคเอกชนแท้จริงเพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 9.3 **ผลิตภาพแรงงาน** เพิ่มขึ้นร้อยละ 3.9 ยังช้ากว่าการเพิ่มขึ้นของค่าจ้างแรงงาน

ภาวะน้ำท่วมในหลายพื้นที่ช่วงเดือนกันยายน–ตุลาคม[2] ส่งผลต่อการจ้างงานในระยะสั้นๆ เท่านั้น โดยเฉพาะการจ้างงานนอกภาคเกษตร ส่วนการจ้างงานในภาคเกษตรได้รับผลกระทบมากกว่าการจ้างงานนอกภาคเกษตร เนื่องด้วยมีลักษณะเป็นฤดูกาลและในช่วงเวลาดังกล่าวเป็นช่วงเก็บเกี่ยวพืชผล สำหรับช่วงต่อไปมีประเด็นที่ต้องติดตามและเฝ้าระวังได้แก่ (1) ภาวะเศรษฐกิจที่ยังชะลอตัวลง

[1] รายงานสถานการณ์สาธารณภัย กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กระทรวงมหาดไทย ระบุว่า จังหวัดที่ยังคงมีการประกาศเขตการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน (ภัยแล้ง) มีจำนวนทั้งสิ้น 32 จังหวัด 331 อำเภอ 2,260 ตำบล 22,759 หมู่บ้าน (ข้อมูล ณ วันที่ 1 ก.ค. 56)

[2] จากข้อมูลของกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยพบว่า ตั้งแต่วันที่ 17 กันยายน 2556 ถึง 30 ตุลาคม 2556 มีพื้นที่ประสบภัยรวมทั้งสิ้น 47 จังหวัด 360 อำเภอ 2,350 ตำบล 19,941 หมู่บ้าน ประชาชนได้รับผลกระทบ 1,212,643 ครัวเรือน 4,088,516 คน มีผู้เสียชีวิตรวม 80 ราย พื้นที่เกษตรได้รับความเสียหาย 3,644,986 ไร่ บ่อปลา/กุ้ง 51,002 บ่อ ปศุสัตว์ 234,387 ตัว รวมถึงบ้านเรือนและสถานที่ราชการต่างๆ ก็ได้รับความเสียหายเป็นจำนวนมากเช่นกัน นอกจากนี้ ยังพบว่าปัจจุบันสภาพน้ำอ่างเก็บน้ำขนาดใหญ่ที่อยู่ในเกณฑ์เกินความจุของอ่างมีจำนวน 10 อ่าง และอ่างเก็บน้ำขนาดใหญ่ที่อยู่ในเกณฑ์มากกว่าหรือเท่ากับร้อยละ 80 ของความจุอ่างจำนวน 14 อ่าง ซึ่งหากปริมาณน้ำฝนเพิ่มขึ้นอาจส่งผลให้เกิดภาวะน้ำท่วมเพิ่มเติม ทำให้ส่งผลกระทบต่อการเพาะปลูกและรายได้ของเกษตรกรในระยะยาว

แผนภาพ 3 แสดงการเปลี่ยนแปลงค่าจ้าง และเงินเฟ้อ

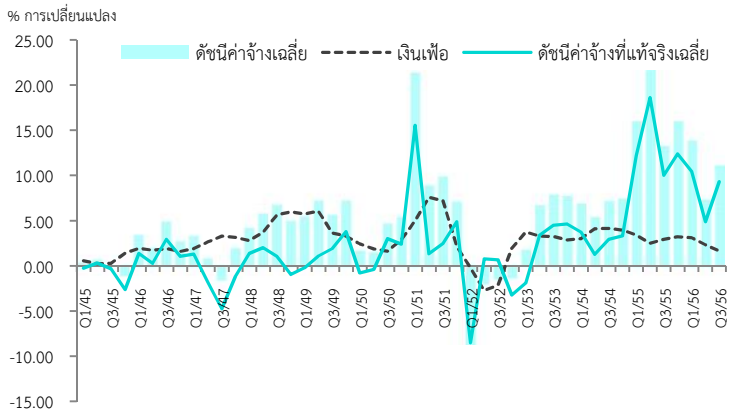

ที่มา : กระทรวงพาณิชย์, สำนักงานสถิติแห่งชาติ

และความไม่แน่นอนทางการเมืองที่มีผลต่อบรรยากาศการลงทุน อาจส่งผลให้ผู้ประกอบการชะลอการขยายตำแหน่งงาน (2) การขาดแคลนแรงงานระดับล่างในสาขาก่อสร้าง แม้ในปัจจุบันจะมีการทำข้อตกลงเพื่อนำเข้าแรงงานต่างชาติจากประเทศเพื่อนบ้านมาทำงานประเภทดังกล่าว แต่ในกระบวนการนำเข้าแรงงานต่างด้าวต้องใช้เวลาอย่างต่ำ 2 เดือน รวมถึงเงื่อนไขการเคลื่อนย้ายแรงงานต่างชาติระหว่างพื้นที่ที่ต้องจดทะเบียนใหม่และมีค่าใช้จ่ายเป็นข้อจำกัดต่อการดำเนินงานของธุรกิจ ทำให้การขาดแคลนแรงงานระดับล่างยังมีต่อเนื่องและเป็นปัญหามากขึ้น ซึ่งต้องมีการบริหารจัดการทั้งการวางแผนล่วงหน้าในการนำเข้าแรงงานต่างชาติ และสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีแทนการใช้แรงงาน

การสร้างโอกาสทางการศึกษาและศักยภาพของเด็กที่มีความเสี่ยงและเปราะบางทางสังคม

ในช่วงเกือบ 3 ทศวรรษที่ผ่านมาที่รัฐได้ดำเนินการขยายการศึกษาภาคบังคับจาก 6 ปี เป็น 9 ปี นับตั้งแต่ปี 2531 เพื่อยกระดับการเรียนรู้ของเด็กและเยาวชนทั่วไป ในขณะที่พระราชบัญญัติการศึกษาปี 2542 กำหนดให้รัฐต้องจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน 12 ปี โดยไม่เก็บค่าเล่าเรียนตั้งแต่ปีงบประมาณ 2546 เป็นต้นไป อย่างไรก็ตาม โอกาสในการเข้าถึงการศึกษาของกลุ่มผู้มีรายได้น้อยยังมีน้อยกว่ากลุ่มผู้มีรายได้ดีอยู่มาก รวมทั้งคุณภาพการศึกษาที่ด้อยกว่า จึงเป็นเงื่อนไขที่ทำให้เกิดช่องว่างในการพัฒนาทักษะและสร้างอาชีพในอนาคต ทั้งนี้จากข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือนปี 2553-2555 ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ ชี้ว่าเด็กไทยยังไม่ได้รับการศึกษาภาคบังคับครบทุกคน โดยเฉพาะเด็กที่มาจากครอบครัวผู้มีรายได้น้อยนั้นมีโอกาสทางการศึกษาน้อยกว่ามากโดยเฉพาะโอกาสทางการศึกษาในระดับสูงขึ้นไป สัดส่วนเด็กที่มาจากครอบครัวผู้มีรายได้น้อยเข้าถึงการศึกษาระดับอุดมศึกษาน้อยกว่ากลุ่มประชากรที่มีสถานะความเป็นอยู่ที่ดีกว่ามาก ได้รับการศึกษาระดับอุดมศึกษาเพียงประมาณร้อยละ 8.87 ของประชากรวัยเรียนในกลุ่มรายได้นี้

ตาราง 3 สัดส่วนของเด็กที่ไม่เข้าเรียนเทียบกับจำนวนเด็กวัยเรียนในแต่ละกลุ่ม จำแนกตามรายอายุและฐานะ

ปี	2553		2554		2555	
กลุ่มอายุ	รายได้น้อย	รายได้กลาง-สูง	รายได้น้อย	รายได้กลาง-สูง	รายได้น้อย	รายได้กลาง-สูง
6-11 ปี	1.58	0.63	1.01	0.34	0.66	0.37
12-14 ปี	4.93	1.82	4.78	1.97	4.58	1.43
15-17 ปี	27.93	15.08	30.55	16.80	31.03	15.00
18-21 ปี	73.86	52.08	75.94	49.70	76.09	45.18

หมายเหตุ : รายได้น้อย คือ กลุ่มใน decile1-decile3
รายได้กลาง-สูง คือ กลุ่มใน decile4-decile10

ที่มา : ข้อมูลจากการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน สำนักงานสถิติแห่งชาติ ประมวลผลโดย สำนักพัฒนาฐานข้อมูลและตัวชี้วัดภาวะสังคม สศช.

การพิจารณามาตรการสนับสนุนเพิ่มเติมที่จะช่วยเพิ่มโอกาสการเข้าถึงการศึกษาขั้นพื้นฐานของเด็กที่มาจากครอบครัวผู้มีรายได้น้อย เพื่อการพัฒนาศักยภาพขั้นพื้นฐานในการดำรงชีวิตและการต่อยอดการได้รับการศึกษาในเชิงวิชาการสูงขึ้นในระดับอาชีวศึกษาและอุดมศึกษาในการสร้างฐานอาชีพและรายได้[3] และหลุดพ้นจากวงจรความยากจนได้ ทั้งนี้ อาจเพิ่มเติมมาตรการอุดหนุนทางด้านอุปสงค์ต่อการศึกษาในลักษณะเงินโอนในรูปแบบต่างๆ สำหรับเด็กในครอบครัวผู้มีรายได้น้อยและมีความเปราะบางด้านสังคมที่ทำให้ต้อง

[3] จากผลการศึกษาความเหลื่อมล้ำการเข้าถึงการศึกษาในระดับต่างๆ กับแนวโน้มของค่าจ้างของกลุ่มการศึกษาต่างๆ พบว่า รายได้เฉลี่ยต่อหัวของครัวเรือนของผู้จบ ม.6 เดือนละ 3,600 บาท ผู้จบในระดับมหาวิทยาลัย 7,000 บาท จึงมีความแตกต่างเกือบสองเท่า อีกทั้งรายได้ระหว่างกลุ่มอุดมศึกษากับกลุ่มมัธยมห่างกันเรื่อยๆ ค่าจ้างของผู้จบอุดมศึกษาเพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 150 (ดร.ดิลกะ ลัทธพิพัฒน์, สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย)

ตาราง 4 สัดส่วนของเด็กที่กำลังเรียนในแต่ละระดับการศึกษาปี 2553-2555

ระดับการศึกษา	ระดับรายได้น้อย (Decile1-3)	ระดับรายได้สูงสุด (Decile10)
2553		
ก่อนประถมศึกษา	89.80	103.75
ประถมศึกษา	100.62	100.82
มัธยมศึกษาตอนต้น	81.79	100.25
มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.	64.73	103.89
ปวส./ปริญญาตรี	9.63	102.29
2554		
ก่อนประถมศึกษา	74.72	98.57
ประถมศึกษา	104.31	108.49
มัธยมศึกษาตอนต้น	82.20	91.68
มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.	64.73	103.89
ปวส./ปริญญาตรี	9.63	102.29
2555		
ก่อนประถมศึกษา	89.31	101.41
ประถมศึกษา	104.29	111.98
มัธยมศึกษาตอนต้น	83.79	93.59
มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.	58.72	99.32
ปวส./ปริญญาตรี	8.87	100.97

หมายเหตุ : เป็นอัตราเข้าเรียนอย่างหยาบ (Gross Enrollment Rate) = จำนวนนักเรียนในระดับการศึกษาทั้งหมด คูณ 100 หาร จำนวนประชากรในวัยเรียนนั้น

ที่มา : การสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน สำนักงานสถิติแห่งชาติ ประมวลผลโดยสำนักพัฒนาฐานข้อมูลและตัวชี้วัดภาวะสังคม สศช.

ตาราง 5 ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยเพื่อการศึกษาของครัวเรือนต่อหัวต่อปี ปี 2555

(บาท)

รายการ-ภาค	เฉลี่ย	ครอบครัวรายได้น้อย
ค่าเล่าเรียนมัธยมศึกษาและต่ำกว่า	501	431
ค่าเล่าเรียนอาชีวศึกษา	12,132	7,427
ค่าเล่าเรียนอุดมศึกษา	25,123	9,386
ค่าเรียนพิเศษ	521	-
ค่าหนังสือและอุปกรณ์การเรียน	965	520
ค่าเครื่องแบบ	923	621
ค่าเดินทางไปเรียน	1,883	702
อื่นๆ (ค่าทำรายงาน ค่าถ่ายเอกสารฯ)	95	25

ที่มา : การสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน สำนักงานสถิติแห่งชาติ ประมวลผลโดยสำนักพัฒนาฐานข้อมูลและตัวชี้วัดภาวะสังคม สศช.

ละทิ้งการเรียน (Conditional Cash Transfer: CCT) จากข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือนในปี 2555 พบว่าค่าใช้จ่ายเฉลี่ยเพื่อการศึกษาสำหรับเด็กที่มาจากครอบครัวผู้มีรายได้น้อยในวัยเรียนการศึกษาภาคบังคับอยู่ในระดับ 431 บาทต่อคนต่อปี แม้ว่าจะมีโครงการเรียนฟรี 15 ปี[4] ขณะที่การศึกษาระดับอุดมศึกษาของเด็กที่มาจากครอบครัวผู้มีรายได้น้อยมีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยสูงประมาณ 9,386 บาทต่อคนต่อปี คิดเป็นร้อยละ 37 ของเด็กทั่วไป นอกจากนี้ยังมีค่าใช้จ่ายที่สำคัญคือ ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยในการเดินทางไปเรียนของเด็กที่มาจากครอบครัวผู้มีรายได้น้อยประมาณ 702 บาทต่อคนต่อปี คิดเป็นร้อยละ 37 ของเด็กทั่วไปเช่นกัน

ขณะที่คุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นสิ่งสำคัญที่ต้องเร่งรัดเพื่อให้เด็กมีทักษะการดำรงชีพและทักษะวิชาชีพสามารถดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างดีและร่วมเป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาเศรษฐกิจ ทั้งนี้จากรายงานของ World Economic Forum (WEF) จัดอันดับคุณภาพระบบการศึกษาของไทยอยู่อันดับ 8 ในภูมิภาคอาเซียน เมื่อพิจาณาจากระบบการศึกษาสามารถตอบสนองความสามารถในการแข่งขันของประเทศได้ ดังนั้น จึงจำเป็นต้องยกระดับคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐานให้มีคุณภาพที่เท่าเทียมกันและผลิตกำลังคนที่จบ ปวช.ปวส. ให้ตรงกับความต้องการของตลาดแรงงาน สำหรับผู้ที่อยู่ในตลาดแรงงานอยู่แล้วควรมีการจัดฝึกอบรมเพื่อพัฒนาและยกระดับทักษะฝีมือแรงงานอย่างต่อเนื่องให้ก้าวทันและตอบสนองต่อความสามารถแข่งขันในตลาดแรงงานและประเทศได้

โรคไข้เลือดออกเป็นปัญหาสำคัญที่ยังต้องเฝ้าระวังในช่วงปลายฝนต้นหนาว

การเจ็บป่วยด้วยโรคเฝ้าระวังในไตรมาสสามปี 2556 มีผู้ป่วยรวม 151,181 ราย เพิ่มขึ้นจากไตรมาสเดียวกันของปี 2555 ร้อยละ 8.97 ส่วนใหญ่ประมาณร้อยละ 47 หรือจำนวน 7.1 หมื่นรายเป็นผู้ป่วยโรคไข้เลือดออก เพิ่มขึ้นจากช่วงเดียวกันของปี 2555 เกือบ 3 เท่า โดยพบมากในกลุ่มนักเรียนอายุ 10-14 ปี รัฐบาลจึงได้มอบหมายหน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมดำเนินการป้องกันการระบาดของโรค โดยการเปิด “ศูนย์ปฏิบัติการพลังแผ่นดิน เอาชนะโรคไข้เลือดออก” ทั่วประเทศ ซึ่งเป็นการรวมพลังของทุกภาคส่วนในการดำเนินกิจกรรมรณรงค์กำจัดยุงและแหล่งเพาะพันธุ์ยุงลายอย่างต่อเนื่อง หากหัวใจสำคัญของการแก้ไขปัญหาคือ การมีส่วนร่วมของประชาชนทั้งการควบคุมและป้องกัน ร่วมกันกำจัดแหล่งเพาะพันธุ์ยุงลายและแจ้งกรณีมีผู้ป่วย รวมทั้งการสร้างความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องโรคไข้เลือดออกอย่างถูกต้อง นอกจากนี้ ยังต้องเฝ้าระวังโรคปอดอักเสบที่สัมพันธ์กับอากาศหนาวเย็น เนื่องจากพบผู้ป่วยกว่า 4.6 หมื่นราย โดยส่วนใหญ่จะพบในเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี และในผู้สูงอายุ 65 ปีขึ้นไป ตั้งแต่ 1 มกราคม–18 พฤศจิกายน

[4] จากรายงานโครงการติดตามความก้าวหน้าการพัฒนาด้านสังคม ชุมชน ของ สศช. ระบุว่า โครงการเรียนฟรี 15 ปีนั้น ผู้ปกครองยังต้องจ่ายเพิ่มเติมในค่าใช้จ่ายส่วนอื่นๆ ที่โรงเรียนจัดเก็บ เช่น ค่าบำรุงคอมพิวเตอร์ ค่าครูพี่เลี้ยง ค่าครูสอนภาษา เป็นต้น

ตาราง 6 จำนวนผู้ป่วยด้วยโรคเฝ้าระวังรายไตรมาสปี 2555-2556

(หน่วย : ราย)

โรคเฝ้าระวัง	2555				2556		
	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3
ไข้เลือดออก	5,765	15,581	26,640	28,366	17,973	41,345	71,337
ปอดอักเสบ	44,968	36,424	61,818	50,884	47,677	36,267	46,624
มือ เท้า ปาก	4,520	7,797	22,049	10,254	8,811	7,801	18,125
ไข้หวัดใหญ่	9,108	5,931	23,365	22,048	15,464	6,741	12,532
บิด	3,770	3,468	2,270	3,485	755	828	960
ฉี่หนู	482	828	1,446	1,315	534	574	900
หัด	1,824	1,013	964	832	745	719	573
ไข้สมองอักเสบ	114	161	170	164	154	167	124
ไข้กาฬหลังแอ่น	0	6	1	0	2	2	3
พิษสุนัขบ้า	2	0	2	3	1	2	2
อหิวาตกโรค	18	7	14	6	4	1	1
รวม	70,571	71,216	138,739	117,357	92,120	94,447	151,181
อัตราต่อประชากรแสนคน	110.34	111.48	217.19	183.72	143.76	147.39	235.24

ที่มา : สำนักระบาดวิทยา กระทรวงสาธารณสุข

ตาราง 7 จำนวนผู้ป่วยและตายด้วยโรคปอดอักเสบปี 2550-2556

ปี	ป่วย	ตาย
2550	142,250	1,043
2551	140,275	968
2552	146,065	1,156
2553	170,486	1,240
2554	171,840	1,174
2555	194,094	1,255
2556 (1 ม.ค.- 18 พ.ย.)	157,782	898

ที่มา : สำนักระบาดวิทยา กระทรวงสาธารณสุข

แผนภาพ 4 สัดส่วนรายจ่ายสุขภาพต่อรายได้ของครัวเรือนผู้มีรายได้น้อยและกลุ่มที่รวยที่สุด

ที่มา : การสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน สำนักงานสถิติแห่งชาติ
ประมวลผลโดย สำนักพัฒนาฐานข้อมูลและตัวชี้วัดภาวะสังคม สศช.

2556 พบผู้ป่วยโรคปอดอักเสบ 160,659 ราย เสียชีวิต 905 ราย ดังนั้น จึงต้องมีมาตรการในการป้องกันที่เข้มข้นและต่อเนื่อง รวมทั้งประชาสัมพันธ์ให้ความรู้แก่ประชาชนในการดูแลสุขภาพตนเอง

ผู้มีรายได้น้อยเข้าถึงบริการสุขภาพมากขึ้น แต่ยังต้องยกระดับคุณภาพการให้บริการ

จากข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน พบว่า รายจ่ายสุขภาพเมื่อเทียบกับรายได้ครัวเรือนของกลุ่มผู้มีรายได้น้อย[5] มีแนวโน้มลดลงจากร้อยละ 0.97 ในปี 2550 เป็นร้อยละ 0.71 ในปี 2554 ขณะที่กลุ่มรวยที่สุดมีอัตราส่วนรายจ่ายสุขภาพต่อรายได้ของครัวเรือนประมาณร้อยละ 2 เหตุผลสำคัญมาจากผู้มีรายได้น้อยสามารถเข้าถึงบริการสุขภาพภายใต้ระบบหลักประกันสุขภาพแห่งชาติได้อย่างทั่วถึงขึ้น

อย่างไรก็ดี การให้บริการที่ได้มาตรฐานและมีประสิทธิภาพอย่างทั่วถึงยังเป็นประเด็นที่ต้องแก้ไข เนื่องจากสถานบริการสุขภาพที่กระจายอยู่ทั่วประเทศและใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุดเช่น สถานีอนามัย และสถานบริการสาธารณสุขชุมชน ยังมีข้อจำกัดด้านศักยภาพทำให้ประชาชนจำนวนมากยังคงเดินทางไปรับบริการในโรงพยาบาลขนาดใหญ่หรือโรงพยาบาลในเขตเมือง จนเกิดการกระจุกตัวและความแออัดในการให้บริการ และยังเป็นภาระต่อประชาชนทั้งค่าเดินทางและเวลาที่สูญเสียไปในการเดินทาง ทั้งที่ปัญหาสุขภาพส่วนใหญ่สามารถจัดการได้ในสถานบริการสุขภาพในชุมชนซึ่งให้บริการรักษาพยาบาลเบื้องต้น ส่งเสริมสุขภาพทั่วไป และการป้องกันโรค

ดังนั้น การยกระดับคุณภาพและพัฒนาระบบบริการสาธารณสุขของสถานบริการสุขภาพในชุมชนให้ได้มาตรฐานทั้งด้านโครงสร้างพื้นฐาน อุปกรณ์ทางการแพทย์ที่จำเป็น การกระจายบุคลากรทางการแพทย์ และการส่งเสริมให้ประชาชนและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดูแลสุขภาพของตนเอง ครอบครัวและชุมชนจะช่วยให้เกิดระบบการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพและยั่งยืน ทั้งนี้ รัฐบาลได้ดำเนินการยกระดับสถานีอนามัยเดิมเป็นโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลรวม 9,771 แห่งทั่วประเทศ และได้ตั้งโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลคุณภาพ 1,000 แห่ง โดยให้มีแพทย์ประจำโรงพยาบาลละ 1 คน เพื่อพัฒนาคุณภาพบริการ เพิ่มการเข้าถึงบริการของผู้มีรายได้น้อยและผู้ที่อาศัยนอกเขตเมืองมากขึ้น และลดภาระค่าใช้จ่ายจากการเดินทาง

[5] Decile1–Decile3

พฤติกรรมและความเป็นอยู่ของคน

รายจ่ายในการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และบุหรี่ของครัวเรือนผู้มีรายได้น้อยในเขตเมืองมีสัดส่วนมากกว่าค่าใช้จ่ายในการศึกษา 1.6 เท่า ผู้สูบบุหรี่และผู้ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในเขตเทศบาลและผู้ที่จบปริญญามีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ส่วนหนึ่งเป็นผลจากการโฆษณาแฝงและการเพิ่มขึ้นของสถานที่จำหน่ายแอลกอฮอล์

แผนภาพ 5 การเปลี่ยนแปลงของค่าใช้จ่ายการบริโภคของครัวเรือน หมวดเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และบุหรี่

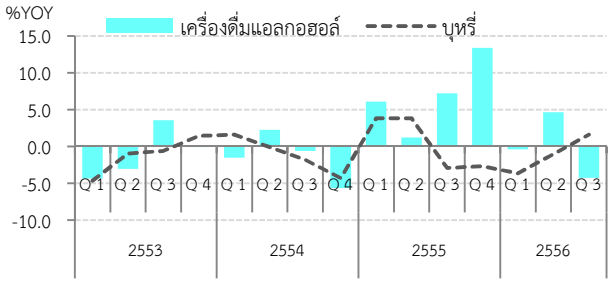

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

ชุมชนต้นแบบเฝ้าระวังเครื่องดื่มแอลกอฮอล์-ลดความรุนแรง

ชุมชนหลังไปรษณีย์สำเหร่ กทม. มีจุดเด่นในการทำงานขับเคลื่อนแก้ไขปัญหาร่วมกับสหวิชาชีพและมีการแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบเกิดรูปธรรมที่ชัดเจน โดยได้รับการสนับสนุนจากทุกภาคส่วน ทำให้เป็นชุมชนต้นแบบเฝ้าระวังเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และเป็นชุมชนต้นแบบด้านพิทักษ์สิทธิเด็กและสตรี

ก่อนหน้านี้ชุมชนได้รับผลกระทบจากเครื่องดื่มแอลกอฮอล์อย่างรุนแรง มีนักดื่มจำนวนมากซึ่งก่อให้เกิดปัญหาต่างๆ ตามมา ชุมชนจึงเริ่มทำงานลด ละ เลิกเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ควบคู่กับการยุติความรุนแรงในครอบครัวเมื่อปี 2550 การแก้ปัญหาเน้นไปที่กลุ่มนักดื่มโดยตรงซึ่งส่วนมากอยู่ในวัยทำงานโดยชูประเด็นผลกระทบจากเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็นสำคัญเพื่อให้เกิดความตระหนักและรู้ถึงคุณค่าของตัวเอง พร้อมทั้งจัดกิจกรรมเข้าค่ายครอบครัวเพื่อเปิดพื้นที่ให้พ่อ แม่ ลูกได้ทำกิจกรรมร่วมกัน ทำให้หลายครอบครัวเลิกเหล้าเพื่อลูกอีกทั้งยังเป็นการป้องกันนักดื่มหน้าใหม่ นอกจากนี้ ยังมีกิจกรรมที่พิสูจน์ให้เห็นว่าหากเลิกเหล้าแล้วจะเลิกจนและมีเงินออม โดยชักชวนนักดื่ม 25 คน นำเงินที่จะไปลงขวดเหล้ามาใส่กระบอกไม้ไผ่เป็นเวลา 3 เดือน ผลที่ตามมาคือ มีเงินออมรวมกันกว่า 50,000 บาท จากกิจกรรมนี้ทำให้ทุกคนเห็นคุณค่าของการเลิกเหล้าและหลายคนเลิกเหล้าถาวร ขณะที่บางคนลดปริมาณการดื่มลง นอกจากนี้ ยังมีการร่วมกันแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง เช่น

- กรณีมีปัญหาเศรษฐกิจมีการประสานสำนักงานเขตเพื่อส่งเสริมด้านอาชีพตามความสนใจ เพื่อให้มีรายได้เพิ่มขึ้น
- กรณีดื่มเหล้าจนก่อเหตุทะเลาะเบาะแว้ง ถึงขั้นก่อความรุนแรงในครอบครัวเกินกำลังจัดการจะแจ้งเจ้าหน้าที่ตำรวจมาดำเนินการ
- กรณีผู้ที่ประสงค์จะเลิกเหล้า มีการประสานและส่งไปบำบัดที่โรงพยาบาลตากสิน
- กรณีผู้ได้รับผลกระทบทางสุขภาพจากพิษเหล้า มีกระบวนการดูแลและฟื้นฟูให้กลับมาใช้ชีวิตในสังคมอย่างมีคุณค่า
- กรณีปัญหาวัยรุ่นท้องไม่พร้อมหรือแม่วัยใส มีการทำกิจกรรมเชิงรุก ประสานนักสังคมสงเคราะห์มาอบรมให้ความรู้เรื่องเพศสัมพันธ์ที่ถูกต้องและปลอดภัย
- สร้างคนต้นแบบ ครอบครัว ลด ละ เลิกเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ เพื่อเป็นต้นแบบมาถ่ายทอดประสบการณ์ให้คนในชุมชนและเยาวชนได้ตระหนักรู้

รายจ่ายในการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และบุหรี่ของครัวเรือนผู้มีรายได้น้อยในเขตเมืองมีสัดส่วนสูง

ค่าใช้จ่ายในการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ลดลงจาก 29,330 ล้านบาทในไตรมาสสามปี 2555 เป็น 28,077 ล้านบาทในไตรมาสนี้หรือลดลงร้อยละ 4.27 ขณะที่ค่าใช้จ่ายในการบริโภคบุหรี่เพิ่มขึ้นจากมูลค่า 5,136 ล้านบาทในไตรมาสสามปี 2555 เป็น 5,218 ล้านบาทในไตรมาสนี้ หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 1.6

ข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือนปี 2555 พบว่า ครัวเรือนผู้มีรายได้น้อยในเขตเมืองมีค่าใช้จ่ายในการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และบุหรี่คิดเป็นสัดส่วนต่อค่าใช้จ่ายในการศึกษาประมาณ 1.6 เท่า โดยส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในชุมชนแออัด เป็นผู้ใช้แรงงานหาเช้ากินค่ำ แต่มักมีค่านิยมในการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และสูบบุหรี่ทั้งเพื่อการสังสรรค์และเพื่อคลายเครียด และสิ่งที่มักจะเกิดตามมาจากการดื่มคือ การทะเลาะวิวาท การใช้ความรุนแรงในครอบครัว ครอบครัวแตกแยก เด็กขาดความอบอุ่น และอาจมีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมในหลายด้าน

การร่วมกันแก้ไขปัญหาอย่างเป็นรูปธรรม โดยอาศัยความร่วมมือจากทั้งผู้นำชุมชน สมาชิกในชุมชน สหวิชาชีพ และทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ผ่านการจัดกิจกรรมที่ชี้ให้เห็นถึงผลกระทบที่จะได้รับเพื่อให้เกิดความตระหนักและรู้ถึงโทษที่จะเกิดขึ้น และกิจกรรมที่สามารถแสดงให้เห็นว่าหากเลิกดื่มและเลิกสูบแล้วจะเลิกจนและมีเงินออม มีผลการศึกษาที่พบว่าถ้าครัวเรือนมีเงิน 10,000 บาท แล้วลดการซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ลง 100 บาท จะทำให้มีเงินเก็บเพิ่มขึ้น 280 บาท[6] ชุมชนหลังไปรษณีย์สำเหร่ถือเป็นชุมชนต้นแบบในการเฝ้าระวังเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่ประสบความสำเร็จ โดยมีจุดเด่นในการทำงานขับเคลื่อนแก้ไขปัญหาร่วมกับสหวิชาชีพและมีการแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบเกิดรูปธรรมที่ชัดเจน โดยได้รับการสนับสนุนจากทุกภาคส่วน ทำให้คนในชุมชนเห็นคุณค่าของการเลิกดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ได้ถาวร หรือลดปริมาณการดื่มลงจนทำให้มีเงินเก็บและมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

[6] กนิษฐา ไทยกล้า. พฤติกรรมการดื่มแอลกอฮอล์ของครัวเรือนยากจนในภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย. 2556. สำรวจครัวเรือนที่มีรายได้น้อยกว่า 30,000 บาทต่อคนต่อปี 450 ครัวเรือน ในพื้นที่จังหวัดเชียงราย

ตาราง 8 จำนวนผู้สูบบุหรี่ และผู้ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ของประชากรไทย อายุ 15 ปีขึ้นไป

ปี	จำนวนผู้สูบปัจจุบัน (พันคน)	ในเขตเทศบาล	นอกเขตเทศบาล	จำนวนผู้ดื่มแอลกอฮอล์ (พันคน)	ในเขตเทศบาล	นอกเขตเทศบาล
2544	11,964.1	3,223.6	8,740.6	15,334.6	4,561.8	10,772.9
2547	11,354.3	3,007.8	8,346.5	16,161.9	4,852.0	11,310.0
2549	11,033.3	2,691.8	8,341.6	15,882.8	4,625.7	11,257.1
2550	10,857.8	2,623.2	8,234.5	15,360.8	4,189.9	11,170.9
2552	10,905.2	2,626.0	8,279.2	16,875.6	4,919.8	11,955.8
2554	11,511.6	3,219.0	8,292.6	16,992.0	5,308.7	11,683.3

ที่มา : สำนักงานสถิติแห่งชาติ การสำรวจพฤติกรรมการสูบบุหรี่และดื่มสุราของประชากร พ.ศ. 2544, 2547, 2550, 2554 และการสำรวจอนามัยและสวัสดิการ พ.ศ. 2549 และ 2550

แผนภาพ 6 สัดส่วนผู้สูบบุหรี่และผู้ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ตามระดับการศึกษา

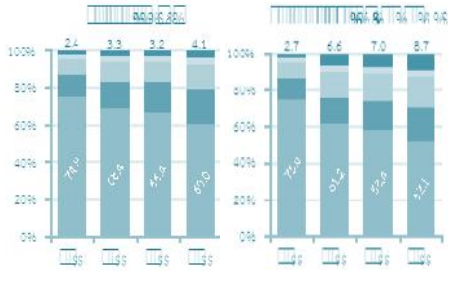

ที่มา : สำนักงานสถิติแห่งชาติ การสำรวจพฤติกรรมการสูบบุหรี่และดื่มสุราของประชากร พ.ศ. 2544, 2547, 2550, 2554 และการสำรวจอนามัยและสวัสดิการ พ.ศ. 2549 และ 2550

แผนภาพ 7 ปริมาณการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของประชากรอายุ 15 ปีขึ้นไป ในกลุ่มประเทศอาเซียนปี 2551

ที่มา : องค์การอนามัยโลก WORLD HEALTH STATISTICS 2013

ผู้สูบและผู้ดื่มในเขตเทศบาลและผู้ที่จบปริญญามีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ส่วนหนึ่งเป็นผลจากการโฆษณาแฝงและการเพิ่มขึ้นของสถานที่จำหน่ายแอลกอฮอล์

ผู้สูบบุหรี่และผู้ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ส่วนใหญ่อาศัยอยู่นอกเขตเทศบาลและมีการศึกษาน้อย แต่ต้องเฝ้าระวังในกลุ่มผู้ที่อาศัยในเขตเทศบาลและผู้ที่จบปริญญาซึ่งมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น *ผู้สูบบุหรี่* ที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นจาก 2.63 ล้านคนในปี 2552 เป็น 3.22 ล้านคนในปี 2554 หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 22.58 ขณะที่ในกลุ่มที่อาศัยอยู่นอกเขตเทศบาลซึ่งถือเป็นกลุ่มคนส่วนใหญ่ที่สูบบุหรี่มีจำนวนเพิ่มขึ้นเพียงเล็กน้อยจาก 8.28 ล้านคนในปี 2552 เป็น 8.29 ล้านคนในปี 2554 หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 0.16 และเมื่อพิจารณาจำนวนผู้สูบบุหรี่ตามระดับการศึกษาพบว่า กลุ่มผู้มีการศึกษาระดับปริญญาตรีและสูงกว่ามีแนวโน้มเพิ่มขึ้นจาก 3.52 แสนคนในปี 2550 เป็น 4.71 แสนคนในปี 2554 ขณะที่กลุ่มผู้มีการศึกษาระดับประถมศึกษาและต่ำกว่าซึ่งถือเป็นกลุ่มคนส่วนใหญ่ที่สูบบุหรี่มีจำนวนลดลงจาก 7.21 ล้านคนในปี 2550 เป็น 6.9 ล้านคนในปี 2554

*ด้านผู้ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์*ในภาพรวมมีแนวโน้มลดลง แต่จำนวนผู้ดื่มในเขตเทศบาลกลับมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น โดยผู้ดื่มในเขตเทศบาลเพิ่มขึ้นจาก 4.92 ล้านคนในปี 2552 เป็น 5.31 ล้านคนในปี 2554 หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 7.9 ขณะที่ผู้ดื่มนอกเขตเทศบาลลดลงจาก 11.96 ล้านคนในปี 2552 เป็น 11.68 ล้านคนในปี 2554 หรือลดลงร้อยละ 2.28 เมื่อพิจารณาจำนวนผู้ดื่มตามระดับการศึกษาพบว่า กลุ่มผู้มีการศึกษาระดับปริญญาตรีและสูงกว่ามีแนวโน้มเพิ่มขึ้นจาก 1.08 ล้านคนในปี 2550 เป็น 1.47 ล้านคนในปี 2554หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 35.88 ขณะที่กลุ่มผู้มีการศึกษาระดับประถมศึกษาและต่ำกว่ามีจำนวนลดลงจาก 8.97 ล้านคนในปี 2550 เป็น 8.85 ล้านคนในปี 2554 แม้ว่าปริมาณการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์โดยเฉลี่ยทั่วประเทศมีแนวโน้มลดลงเล็กน้อยจาก 7.4 ลิตรแอลกอฮอล์บริสุทธิ์ต่อคนต่อปีในปี 2544 เป็น 7.1 ลิตรแอลกอฮอล์บริสุทธิ์ต่อคนต่อปีในปี 2554 หากยังเป็นปริมาณที่สูงกว่าประเทศอื่นในกลุ่มอาเซียน

จำนวนผู้สูบและผู้ดื่มในเขตเทศบาลและผู้ที่จบปริญญาที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ส่วนหนึ่งเกิดจากการทำการตลาดผ่านการจัดกิจกรรมที่อยู่ในความสนใจของกลุ่มนี้มากขึ้น เนื่องจากเป็นกลุ่มที่ยังสามารถขยายตัวได้สูง โดยการส่งเสริมการขายและกระตุ้นให้เกิดการบริโภคผ่านการโฆษณาแฝง เช่น การเชิญศิลปิน ดารา นักกีฬาที่มีชื่อเสียงมาร่วมทำกิจกรรมของบริษัท เป็นผู้สนับสนุนการประกวดดนตรีและการแข่งขันกีฬาต่างๆ การเป็นสมาชิกของเครือข่ายสังคมออนไลน์บน Facebook เป็นต้น ซึ่งถือเป็นกิจกรรมที่ก่อให้เกิดการจดจำและยอมรับในเครื่องหมายการค้าของผลิตภัณฑ์ ขณะเดียวกันร้านขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ก็มีจำนวนเพิ่มขึ้นมากและกระจายอยู่ทุกพื้นที่ ทำให้การเข้าถึงทำได้ง่ายขึ้น โดยในปี 2554 มีร้านขาย

เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่มีใบอนุญาตกว่า 600,000 ร้านทั่วประเทศ และยังมีร้านหรือจุดจำหน่ายอีกจำนวนมากที่ไม่มีใบอนุญาต โดยเฉพาะรอบสถานศึกษา จากการสำรวจร้านจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์รอบสถานศึกษา 12 แห่งในพื้นที่กรุงเทพมหานคร เมื่อวันที่ 3-10 กันยายน 2556 ของเครือข่ายเยาวชนป้องกันนักดื่มหน้าใหม่พบว่า ในรัศมี 300 เมตรรอบสถานศึกษามีร้านจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ทั้งสิ้น 340 ร้าน เฉลี่ย 28 ร้านต่อ 1 มหาวิทยาลัย และที่น่าเป็นห่วงคือ กว่า 105 ร้าน หรือ 1 ใน 3 ขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์บริเวณหอพัก การเร่งออกกฎหมายจัดระเบียบพื้นที่ตั้งร้านขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็นวิธีการหนึ่งที่จะช่วยลดการเกิดนักดื่มหน้าใหม่และผลกระทบต่างๆ ได้ ขณะเดียวกันควรมีการควบคุมสื่อโฆษณาต่างๆ อย่างเคร่งครัด เนื่องจากสามารถพบเห็นการโฆษณาเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ได้อย่างทั่วไปในปัจจุบัน

ความมั่นคงทางสังคม

คดีอาญาโดยรวมเพิ่มขึ้นจากไตรมาสเดียวกันของปี 2555 และไตรมาสก่อนหน้าร้อยละ 25.3 และ 4.3 ตามลำดับ ขณะที่ชุมชนเมืองยังคงมีปัญหาในเรื่องของคดีลักทรัพย์และยาเสพติด ซึ่งจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับการส่งเสริมและการสร้างความตระหนักให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการป้องกันปัญหาอาชญากรรมให้มากขึ้น การปรับพฤติกรรมการขับขี่รถอาจเป็นหนทางสร้างความปลอดภัยในการโดยสารรถสาธารณะมากขึ้น การสร้างหลักประกันสังคมตามมาตรา 40 ให้ครอบคลุมกรณีชราภาพเพิ่มขึ้น เพื่อประกันด้านรายได้แก่กลุ่มแรงงานนอกระบบ ด้วยการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับประโยชน์ของทางเลือกนี้ และให้มีผลตอบแทนอย่างเหมาะสมตลอดจนการบริหารงานที่มีประสิทธิภาพให้ผู้ประกันตนเข้าถึงบริการอย่างทั่วถึง และกองทุนมีความยั่งยืน

แผนภาพ 8 จำนวนคดีอาญาประเภทประทุษร้ายต่อทรัพย์ ชีวิตร่างกาย และเพศ และคดียาเสพติด รายไตรมาสปี 2552–2556

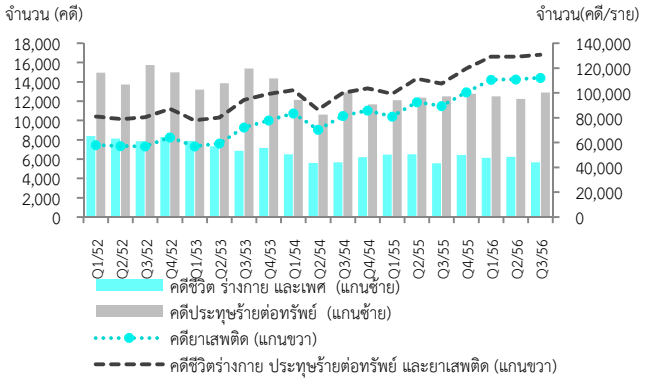

ที่มา : สำนักงานตำรวจแห่งชาติ (ข้อมูล ณ วันที่ 13 พฤศจิกายน 2556)

ตาราง 9 สถิติคดีอาญาทั่วประเทศรายไตรมาส ปี 2555-2556

(หน่วย : คน)

	Q2/56			Q3/56		
	รับแจ้ง	จับกุม	จับ(ร้อยละ)	รับแจ้ง	จับกุม	จับ(ร้อยละ)
คดีชีวิต ร่างกาย และเพศ	6,185	3,419	55.28	5,817	3,209	55.17
คดีประทุษร้ายต่อทรัพย์	12,099	5,095	42.11	12,887	5,523	42.86

ที่มา : สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ณ (ข้อมูล ณ วันที่ 13 พฤศจิกายน 2556)

คดีอาญาโดยรวมเพิ่มขึ้น การดำเนินการเชิงรุกให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการป้องกันอาชญากรรม

คดีอาญาโดยรวมไตรมาสสามของปี 2556 เพิ่มขึ้นจากไตรมาสเดียวกันของปี 2555 และไตรมาสก่อนหน้าร้อยละ 25.3 และ 4.3 ตามลำดับ คิดเป็นจำนวนคดีทั้งสิ้น 134,695 คดี คดียาเสพติดมีสัดส่วนมากที่สุดร้อยละ 86.1 ของคดีอาญารวม โดยรับแจ้ง 115,991 ราย เพิ่มขึ้นจากไตรมาสเดียวกันของปี 2555 และไตรมาสก่อนหน้าร้อยละ 29.7 และ 4.8 ตามลำดับ ขณะที่คดีประทุษร้ายต่อทรัพย์รับแจ้ง 12,887 คดีเพิ่มขึ้นจากไตรมาสเดียวกันของปี 2555 และไตรมาสก่อนหน้าร้อยละ 3.1 และ 5.4 ตามลำดับ สำหรับคดีชีวิตร่างกายและเพศมีจำนวน 5,817 คดี เพิ่มขึ้นจากไตรมาสเดียวกันของปี 2555 ร้อยละ 4.4 แต่ลดลงในไตรมาสก่อนหน้าร้อยละ 6.9

ปัญหาความปลอดภัยของชุมชนเมืองที่เกี่ยวข้องมากที่สุดคือ คดีลักทรัพย์ ยาเสพติด การพนัน[7] จึงต้องมีการเฝ้าระวังภัยโดยมุ่งเน้นการป้องกันอาชญากรรมในเชิงรุกทั้งจากสภาพแวดล้อม ให้ความสำคัญกับพื้นที่เป้าหมายที่พบปัญหายาเสพติดหรือพื้นที่ที่ต้องเฝ้าระวัง จัดระบบสายตรวจ ตั้งจุดตรวจจุดสกัด ควบคู่กับ

[7] กรอบแนวคิด ยุทธศาสตร์แผนปฏิบัติการพลังแผ่นดินเอาชนะยาเสพติด ระยะที่ 3 พ.ศ. 2557 โดย นายเพิ่มพงษ์ เชาวลิต รองเลขาธิการ ป.ป.ส.

แผนภาพ 9 สถิติรับแจ้งและการจับกุมผู้ต้องหายาเสพติดรายไตรมาสปี 2555–2556

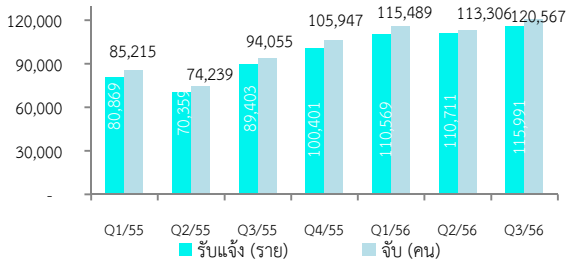

ที่มา : สำนักงานตำรวจแห่งชาติ (ข้อมูล ณ วันที่ 13 พฤศจิกายน 2556)

จากการประชุมว่าด้วยเรื่องตำรวจ การดูแลความปลอดภัย และอาชญากรรมในเมืองสำคัญของโลก (Policing in Global Cities : 2556) ที่ประเทศอังกฤษ มีผู้เข้าร่วมประชุม 15 ประเทศรวมทั้งประเทศไทย ได้ข้อสรุปในการดำเนินงานด้านความปลอดภัยและลดอาชญากรรมร่วมกัน 6 ด้าน ได้แก่ “ความร่วมมือ” ต้องเกิดขึ้นในทุกระดับ “ความเป็นเพื่อนบ้าน” ทุกคนต้องช่วยกันดูแลเฝ้าระวังรักและหวงแหนท้องถิ่นตน “การเป็นหุ้นส่วน” บูรณาการทุกภาคส่วนช่วยดูแลความปลอดภัยของเมือง “การลงทุนในเทคโนโลยี” เช่น กล้อง CCTV และอินเตอร์เน็ต “การสร้างสำนึกความรับผิดชอบในสังคม” ปลุกจิตสำนึกให้มีส่วนร่วมรับผิดชอบต่อสังคมตั้งแต่เด็กและ “การให้ความรู้” เพื่อให้ประชาชนดูแลและเฝ้าระวังความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของตนและผู้อื่น

ที่มา : “ผู้ว่า กทม.ชี้ การลดปัญหาอาชญากรรมต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วนและเทคโนโลยีสมัยใหม่”

การติดตามและประเมินผลการดำเนินงานตามโครงการ“ชุมชนอุ่นใจได้ลูกหลานกลับคืน ปฏิบัติการปิดล้อม X-Ray เชิงรุก 90 วัน”พื้นที่แพร่ระบาดทั่วประเทศ ในภาพรวมผลดีที่เกิดจากการดำเนินโครงการ มีดังนี้ 1)สามารถลดปัญหาการค้ายาเสพติดจากผู้ค้ายาเสพติดรายย่อยในพื้นที่ชุมชนได้ โดยสามารถสกัดกั้นไม่ให้ผู้ค้ารายใหญ่นำยาเสพติดเข้ามาในพื้นที่ชุมชนผ่านทางผู้ค้ารายย่อยได้ 2) สามารถลดปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติดในพื้นที่ชุมชนได้ 3) สามารถเฝ้าระวังและติดตาม ช่วยเหลือดูแลผู้ผ่านการบำบัดรักษาให้มีอาชีพ การศึกษา งาน 4) สามารถทำให้คนในพื้นที่ชุมชนมีความปลอดภัยจากยาเสพติดและปลอดภัยจากอาชญากรรมที่ส่งผลกบต่อทรัพย์สิน ชีวิตและร่างกาย 5)สามารถทำให้ชุมชนมีความเข้มแข็งขึ้น สามารถร่วมมือกันเฝ้าระวังและป้องกันปัญหายาเสพติดในพื้นที่ชุมชนได้

โครงการบ้านสีขาว..ล้างบาง...ยาเสพติด

“ชุมชนแออัด” อาจเป็นแหล่งบ่มเพาะปัญหายาเสพติด พื้นที่ความรับผิดชอบของ สน.ทุ่งสองห้องทั้ง 74 ชุมชน มีชุมชนแออัด 3 แห่งที่พบปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติดรุนแรง โดยเฉพาะยาบ้าและยาไอซ์ มีทั้งผู้เสพและผู้ค้ารายย่อยแทบทั้งชุมชน และกำลังผันตัวจากผู้เสพเป็นเด็กเดินยอดรับยาเสพติดจากเอเยนต์มาจำหน่ายต่อ โครงการบ้านสีขาว ได้บูรณาการการทำงานร่วมกันของเจ้าหน้าที่และผู้นำชุมชน ในรูปแบบคณะกรรมการฯ ที่คอยให้ความรู้ รณรงค์ ชักชวนให้สมาชิกชุมชนเห็นถึงพิษภัยของยาเสพติด และแสวงหาความร่วมมือในการแจ้งเบาะแสของเครือข่ายค้ายา รวมทั้งนำผู้เสพเข้าสู่ระบบบำบัด บ้านหลังที่ปลอดยาเสพติดจะได้รับการติดสติกเกอร์สัญลักษณ์ข้อความบ้านหลังนี้สีขาวปลอดยาเสพติด ปัจจุบันแทบทุกหลังคาเรือนใน 3 ชุมชนแห่งนี้จะมีสติกเกอร์ติดหน้าบ้าน

ที่มา : บ้านสีขาว ล้างบางยาเสพติด : สารพันตำรวจ

การใช้ยุทธศาสตร์ป้องกันทั้งครอบครัวและชุมชน เพื่อตัดวงจรการเกิดรายใหม่ให้มากที่สุด รวมทั้งการจัดระเบียบพื้นที่เสี่ยงแหล่งมั่วสุมและบุคคลกลุ่มเสี่ยงเพื่อตัดช่องโอกาสไม่ให้เป็นแหล่งบ่มเพาะอาชญากรรม เช่น หอพัก ชุมชนแออัด รวมทั้งการส่งเสริมให้ชุมชนเข้ามาเป็นศูนย์กลางของการแก้ไขปัญหาโดยการนำกระบวนการทางประชาสังคมมาใช้ให้เกิดความปลอดภัยในชุมชน ส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชนเกิดความตื่นตัวพร้อมใจกันเข้ามามีส่วนร่วมในการป้องกันอาชญากรรม เช่น จัดตั้งกลุ่มสมาชิกเตือนภัยและแจ้งข่าวอาชญากรรม โครงการเพื่อนบ้านเตือนภัยโดยสมาชิกกลุ่มช่วยกันสอดส่องดูแลพฤติการณ์ความเคลื่อนไหวต่างๆ ที่เกิดขึ้นในเขตพื้นที่ของสมาชิกกลุ่ม เป็นหูเป็นตาแจ้งข่าวเบาะแสต่างๆ ให้แก่ตำรวจท้องที่เพื่อดำเนินการตรวจสอบอาชญากรรมต่างๆ ที่เกิดขึ้นเพื่อความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของคนในสังคม

ยาเสพติดเข้าถึงกลุ่มผู้มีรายได้น้อยได้ง่ายขึ้น

สถานการณ์การปราบปรามยาเสพติดในไตรมาสสามของปี 2556 พบการจับกุมผู้ค้าและผู้เสพยังคงมีสัดส่วนมากที่สุดของคดีอาญารวม โดยสามารถจับกุมผู้ต้องหาคดียาเสพติดได้ 120,567 คน เพิ่มขึ้นจากไตรมาสเดียวกันของปี 2555 และจากไตรมาสก่อนหน้า ร้อยละ 21.6 และ 4.6 ตามลำดับอย่างต่อเนื่อง อันเนื่องจากการที่รัฐบาลให้ความสำคัญกับนโยบายเร่งด่วนในการปราบปรามยาเสพติดอย่างจริงจัง ทั้งนี้ ยังต้องเฝ้าระวังสถานการณ์การแพร่ระบาดยาเสพติดที่ยังเข้าถึงได้ง่ายโดยเฉพาะครัวเรือนที่มีรายได้น้อยที่มีการบริโภคสินค้าฟุ่มเฟือยมากขึ้นและเสี่ยงต่อการเป็นหนี้[8] จึงมักทำให้ผู้เสพหันมาเป็นผู้ค้ารายย่อยหรือรับจ้างขนยา จากการจับกุมผู้เกี่ยวข้องยาเสพติดส่วนใหญ่จะเป็นกลุ่มผู้ลำเลียงผู้ประสานงาน ผู้รับจ้างขนเท่านั้น ยังไม่สามารถขยายผลไปถึงกลุ่มนายทุนและผู้บงการสำคัญ และยาไอซ์มีสถานการณ์ความรุนแรงเพิ่มมากขึ้น ขณะที่ยาบ้ายังคงระบาดหนักมีสัดส่วนถึงร้อยละ 83.8 ของปริมาณยาเสพติดที่จับได้ จากการดำเนินกลยุทธ์ทางการตลาดที่ผู้ขายแบ่งจำหน่ายตามกำลังซื้อ[9] ส่งผลให้ผู้มีรายได้

[8] ข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือนในปี 2554 ระบุว่า ครัวเรือนผู้มีรายได้น้อยใช้จ่ายเพิ่มขึ้น 15.1% เร็วกว่ารายได้ที่เพิ่มขึ้นเพียง 10.4% และส่วนใหญ่เป็นรายจ่ายเพื่อซื้อสินค้าฟุ่มเฟือยกว่า 15.9%

[9] กลยุทธ์เพื่อให้กลุ่มผู้เสพสามารถเข้าถึงยาไอซ์ได้ง่าย โดยการแบ่งจำหน่ายในระดับราคาที่ต่างๆ กัน เช่น ขายเป็น ตัก เขี่ย ตามที่ผู้เสพจะมีกำลังสามารถซื้อในราคาตั้งแต่ 50, 100, 200, 300, 500 และ 1,000 บาท

แผนภาพ 10 สถิติการเกิดอุบัติเหตุ ตาย และมูลค่าความเสียหายรายไตรมาส ปี 2552–2556

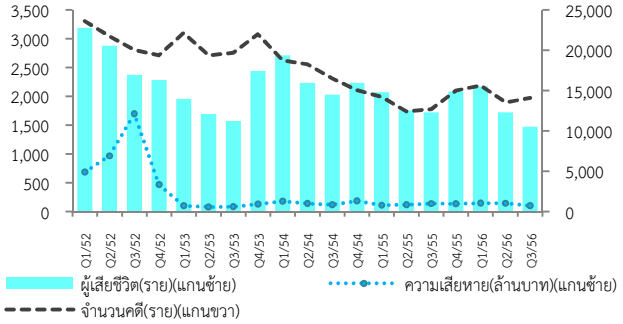

ที่มา : สำนักงานตำรวจแห่งชาติ (ข้อมูล ณ วันที่ 13 พฤศจิกายน 2556)

แผนภาพ 11 สถิติการเกิดอุบัติเหตุทางถนนจากรถโดยสารสาธารณะ

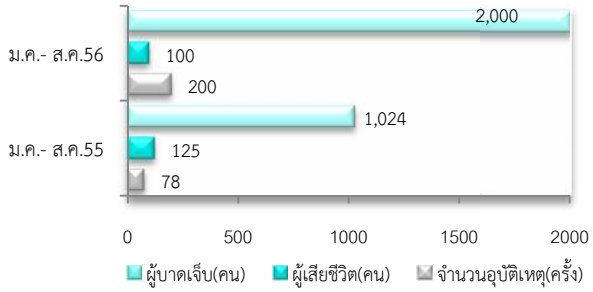

ที่มา : ศูนย์พิทักษ์สิทธิผู้บริโภค มูลนิธิเพื่อผู้บริโภค

แผนภาพ 12 สถิติอุบัติเหตุรถโดยสารสาธารณะประเภทต่างๆ (ตุลาคม 2554–มิถุนายน 2556)

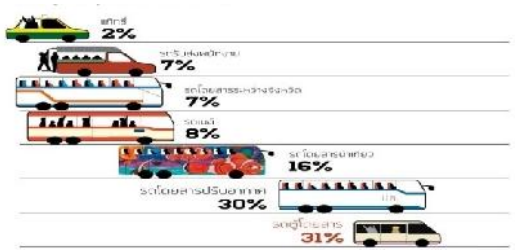

ที่มา : ศูนย์พิทักษ์สิทธิผู้บริโภค มูลนิธิเพื่อผู้บริโภค

น้อยหรือปานกลางสามารถหาซื้อยาไอซ์มาเสพได้ง่ายและใช้เงินน้อยกว่ายาบ้า รวมทั้งการปรับยาเสพติดรูปแบบใหม่ที่แพร่ในกลุ่มนักเรียนนักศึกษาสถานบันเทิง เช่น ลูกโป่งแก๊สหัวเราะ ยาเสพติดประเภท 4 คูณ 100 ใบกระท่อมผสมยาแก้ไอน้ำดำ ยากันยุงและน้ำอัดลม ยาบ้าสีขาวในรูปแบบนมอัดเม็ด[10]

การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดเน้นการใช้มาตรการใหม่ๆ เพื่อลดปริมาณผู้กระทำผิดยาเสพติดที่เข้าสู่มาตรการบังคับโทษตามกฎหมายเกินศักยภาพของระบบที่จะรองรับได้ โดยพิจารณาใช้มาตรการแนวทางยุติธรรมทางเลือก[11] ด้านการปราบปรามการค้ายาเสพติดรายย่อยตามแหล่งชุมชน[12] เน้นการทลายเครือข่ายรายย่อยที่แพร่ระบาดในพื้นที่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในหมู่บ้าน/ชุมชนที่ยังมีปัญหายาเสพติด ปฏิบัติการตรวจค้นปิดล้อมพื้นที่เป้าหมาย บุคคลผู้กระทำความผิดยาเสพติดเป็นระยะๆ เพื่อลิดรอนอิทธิพลการค้ายาเสพติดในระดับพื้นที่ ตัดวงจรทางการเงิน ขยายผลพยานหลักฐานทางคดีต่างๆ เพื่อมุ่งไปสู่การจับกุมเครือข่ายการค้า แนวทางการลดปัญหายาเสพติดในแหล่งชุมชนต่างๆ อย่างครบวงจรภายใต้ชื่อโครงการ “ชุมชนอุ่นใจได้ลูกหลานกลับคืน ปฏิบัติการปิดล้อม X-Ray เชิงรุก 90 วัน” โครงการโรงเรียนสีขาว โครงการชุมชนปลอดภัยยาเสพติด โครงการบ้านสีขาว เป็นต้น

การปรับพฤติกรรมการขับขี่เป็นหนทางสร้างความปลอดภัยในการโดยสารรถสาธารณะ

สถานการณ์การเกิดอุบัติเหตุจราจรทางบกในไตรมาสสามของปี 2556 มีการรับแจ้ง 14,109 ราย เพิ่มขึ้นจากไตรมาสเดียวกันของปี 2555 และไตรมาสก่อนหน้าร้อยละ 11.1.และ 4.0 มีผู้เสียชีวิต 1,470 ราย ลดลงจากไตรมาสเดียวกันของปี 2555 และจากไตรมาสก่อนหน้าร้อยละ 14.6 และ 14.5 ตามลำดับ รถที่เกิดอุบัติเหตุสูงสุด 3 ลำดับแรกได้แก่ รถจักรยานยนต์ร้อยละ 36.9 รถยนต์นั่งร้อยละ 30.3 และรถปิคอัพร้อยละ 18.2

การเกิดอุบัติเหตุรถโดยสารสาธารณะที่ประชาชนส่วนใหญ่โดยเฉพาะในกลุ่มผู้มีรายได้น้อยจำเป็นต้องใช้บริการอย่างบ่อยครั้ง

[10] ลูกโป่งแก๊สหัวเราะเป็นลูกโป่งที่บรรจุก๊าซไนตรัสออกไซด์ มีคุณสมบัติทำให้ผู้ที่สูดดมเข้าไปมีอาการเคลิบเคลิ้ม แต่จะออกฤทธิ์ในระยะสั้นเพียง 5 นาที และไม่มีอันตรายต่อร่างกาย แต่หากสูดดมเข้าไปในระดับที่เข้มข้นและเป็นระยะเวลานาน ก๊าซดังกล่าวจะเข้าไปแย่งออกซิเจนในเลือดถึงขั้นเสียชีวิตได้ ขณะที่ยาเสพติดผสมยาแก้ไอ ยาแก้ปวดผสมน้ำอัดลมมีฤทธิ์คล้ายกับมอร์ฟีน หากใช้มากเกินความจำเป็น หรือผสมกับแอลกอฮอล์จะเป็นอันตรายต่อระบบประสาท มีอาการประสาทหลอน เมื่อดื่มไปนาน ๆ จะทำให้สมองเสื่อมและเสียชีวิตลงในที่สุด

[11] กระบวนการยุติธรรมทางเลือก หลักการคือการสร้างมาตรการทางเลือกแทนการใช้โทษจำคุกให้แก่เจ้าพนักงานในกระบวนการยุติธรรมเพื่อนำไปใช้กับ “ผู้กระทำผิด”เป็นมาตรการแบ่งเบาภาระคดี (Diversion) ออกจากกระบวนการยุติธรรม เช่น การไกล่เกลี่ยคดีชั้นตำรวจ การชะลอฟ้องในชั้นอัยการ การคุมประพฤติ การทำงานบริการสังคมในชั้นศาล และการพักลงโทษในชั้นราชทัณฑ์ เป็นต้น รวมทั้งการทำให้ถูกกฎหมาย (Legalization) การทำให้ไม่เป็นความผิดทางอาญา (Decriminalization) และการลดอันตรายจากการใช้ยาเสพติด (Harm Reduction) ที่ควรนำมาใช้เฉพาะความผิดในฐานเสพ ไม่รวมฐานความผิดร้ายแรงอื่นๆ

[12] พื้นที่ที่มีปัญหายาเสพติดเพื่อใช้เป็นสถานที่พัก เก็บ ส่งต่อและกระจายยาเสพติด เช่น บ้านเช่า ห้องเช่า หอพัก ชุมชนแออัด พื้นที่แพร่ระบาดยาเสพติด พบว่าหมู่บ้าน/ชุมชนยังคงปรากฏปัญหายาเสพติดจำนวน 51,548 หมู่บ้าน/ชุมชน หรือคิดเป็นร้อยละ 62.8 ของหมู่บ้าน/ชุมชนทั่วประเทศ

การสำรวจพฤติกรรมการใช้ความเร็วรถโดยสารสาธารณะบนเส้นทางหลวงสายหลักรอบกรุงเทพฯ ปี 2555 โดยศูนย์วิจัยอุบัติเหตุแห่งประเทศไทย โดยใช้อุปกรณ์ Laser Speed Detector ตรวจจับความเร็วของรถโดยสารสาธารณะ 5 ถนนทางหลวงสายหลัก คือ ถนนหลโยธิน ถนนมอเตอร์เวย์ กรุงเทพฯ-ชลบุรี ถนนบางนา-ตราด ถนนพระรามที่ 2 และถนนปิ่นเกล้า-นครชัยศรี พบว่า รถตู้ประจำทาง 4,421 คัน ร้อยละ 55 รถตู้ทั่วไป 6,798 คัน ร้อยละ 53 รถบัสประจำทาง 1,541 คัน ร้อยละ 67 และรถบัสทั่วไป 400 คัน ร้อยละ 81 ขับรถเร็วกว่าอัตราที่กฎหมายกำหนด โดยถนนสายหลักรถตู้สามารถใช้ความเร็วได้ไม่เกิน 80 กม./ชม. ส่วนรถบัส 60 กม./ชม.ผลสำรวจสามารถยืนยันว่าประเภทรถทั้ง 4 กลุ่มตัวอย่าง ไม่มีแนวโน้มเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม แม้ช่วงหลังทางตำรวจจราจรและตำรวจทางหลวง จะใช้เทคโนโลยีตรวจจับความเร็วเข้ามาช่วยตรวจวัดจับกุมก็ตาม

ที่มา : ติด Gpsไม่เปลี่ยนพฤติกรรมคนขับ ผลสำรวจรถบัสขับเร็วกว่ารถตู้ 81% สยามธุรกิจ ฉบับวันที่ 9-11 มกราคม 2556

ตาราง 10 อัตราการคาดเข็มขัดนิรภัยในต่างประเทศ รวมผู้ขับขี่และผู้โดยสารตอนหน้า

ประเทศ	อัตรา (ร้อยละ)
ฝรั่งเศส	98
ออสเตรเลีย	97
สวีเดน	96
เนเธอร์แลนด์	94
ญี่ปุ่น	95
อินโดนีเซีย	85
มาเลเซีย	70
ไทย	55

ที่มา : รายงาน Global Status Report on Road Safety โดยองค์การอนามัยโลก

การสำรวจอัตราการคาดเข็มขัดนิรภัยของผู้ใช้รถยนต์ในประเทศไทย ปี 2553 โดยมูลนิธิไทยโรสต์ พบว่า อัตราการคาดเข็มขัดนิรภัยของผู้ขับขี่ เฉลี่ยทั่วประเทศ ร้อยละ 61 ผู้โดยสารตอนหน้าเฉลี่ยทั่วประเทศ ร้อยละ 42 สาเหตุส่วนใหญ่ของการไม่คาดเข็มขัดนิรภัยทั้งผู้ขับขี่และผู้โดยสารตอนหน้า 3 อันดับแรกคือ เดินทางระยะใกล้ ร้อยละ 51 ไม่ได้ขับขี่ออกถนนใหญ่ ร้อยละ 29 เร่งรีบหรือต้องขึ้นลงรถบ่อย ร้อยละ 28 เหตุผลที่ไม่คาดอันดับถัดมาคือ ลืมร้อยละ 22 รู้สึกอึดอัด ไม่สบาย ร้อยละ 20 ตำรวจไม่จับร้อยละ 6 กลัวเสื้อผ้ายับ ร้อยละ 6

ตาราง 11 จำนวนผู้ประกันตนในประกันสังคมจำแนกตามประเภทผู้ประกัน

(หน่วย: คน)

ผู้ประกันตน	2553	2554	2555	2556 (ส.ค.)
ม.33	8,947,679	9,126,797	9,425,478	9,730,849
ม.39	737,634	846,903	984,758	1,054,736
ม.40	84	590,046	1,294,019	1,509,541
รวม	9,685,397	10,563,746	11,704,255	12,295,126
% ของกำลังแรงงาน	25.09	27.16	29.71	31.29

หมายเหตุ :*ผู้ประกันตน ม. 33* เป็นผู้ประกันตนภาคบังคับสำหรับลูกจ้างในสถานประกอบการ ได้รับสิทธิประโยชน์ 7 ด้าน ได้แก่ เจ็บป่วย เสียชีวิต ทุพพลภาพ คลอดบุตร สงเคราะห์บุตร ชราภาพ ว่างงาน
ผู้ประกันตน ม.39 เป็นผู้ประกันตนสมัครใจที่เคยเป็นผู้ประกันตน ม. 33 และเลิกเป็นลูกจ้างแต่สมัครใจประกันตนต่อ ได้รับสิทธิประโยชน์ 6 ด้าน เช่นเดียวกับ ม.33 ยกเว้น ว่างงาน
ผู้ประกันตน ม.40 เป็นผู้ประกันตนสมัครใจที่เป็นแรงงานนอกระบบ

ที่มา : สำนักงานประกันสังคม

นำไปสู่การบาดเจ็บและผู้เสียชีวิตคราวละหลายราย[13] จากสถิติผู้เสียชีวิตจากอุบัติเหตุรถโดยสารสาธารณะในช่วงปี 2555-2556 ตั้งแต่เดือนมกราคม–สิงหาคม เฉลี่ยเดือนละ 14-15 คน สำหรับการเกิดอุบัติเหตุรถโดยสารสาธารณะขนาดใหญ่และรถโดยสารขนาดเล็ก พบส่วนใหญ่ 2 ใน 3 เกิดกับรถโดยสารในกรุงเทพฯ และปริมณฑล โดยปัจจัยเสี่ยงที่เพิ่มความรุนแรงของอุบัติเหตุคือ พฤติกรรมการขับขี่เป็นปัจจัยหลัก รองลงมาเป็นปัจจัยด้านถนนและสิ่งแวดล้อม และยานพาหนะโครงสร้างรถอุปกรณ์ต่างๆ ภายในรถ

ดังนั้น แนวทางการลดอุบัติเหตุของรถโดยสารสาธารณะที่สำคัญควรใช้มาตรการกำกับ ตรวจสอบ และลงโทษผู้ขับขี่ที่มีพฤติกรรมเสี่ยง เช่น การขับรถเร็ว ขับแซงซ้าย–ขวา บรรทุกผู้โดยสารเกิน เป็นต้น เข้มงวดการออกใบอนุญาตขับขี่รถสาธารณะ ตรวจสอบสุขภาพผู้ขับขี่ในทุกมิติ พัฒนาการฝึกอบรมให้ความรู้อย่างจริงจังและเป็นระบบในทุกมิติ เช่น จริยธรรมของผู้ขับขี่ พ.ร.บ. การขนส่งทางบก และกฎหมายจราจร เป็นต้น กำหนดแนวทางการบังคับใช้กฎหมายอย่างชัดเจนในเรื่องระยะเวลาและระยะทางในการขับรถเพื่อให้สอดคล้องกับ พ.ร.บ. การขนส่งทางบก รวมทั้งการสร้างจิตสำนึกในการขับขี่อย่างปลอดภัย

ขณะที่มีแนวทางการลดอุบัติเหตุของรถโดยสารสาธารณะมาตรฐานระดับนานาชาติ (UNECE) ที่ไทยเลือกบังคับใช้คือ (1) เข็มขัดนิรภัย[14] ต้องมีความแข็งแรง ทั้งในส่วนของตัวเข็มขัดเองและจุดยึด และตั้งแต่วันที่ 15 ตุลาคม 2556 เป็นต้นไป จะบังคับใช้กับรถ บขส.ทุกคันต้องติดเข็มขัดนิรภัย และผู้โดยสารทุกคนต้องคาดเข็มขัดนิรภัย (2) การทดสอบพื้นเอียงของรถโดยสารที่มีความสูง 3.60 เมตร ขึ้นไป หรือรถโดยสาร 2 ชั้น[15] นอกจากนี้ได้ให้มีการติดตั้งจีพีเอสควบคุมความเร็วรถโดยสารสาธารณะ ขณะนี้ติดตั้งในรถของ บขส.จำนวน 747 คัน โดยจะดำเนินการให้รถที่เหลือเข้ามาติดตั้งให้แล้วเสร็จก่อนที่จะขยายไปยังรถ บ.ข.ส. ร่วมบริการเอกชนและรถตู้ทั่วประเทศ เพื่อทางศูนย์ควบคุมสามารถตรวจวัดอัตราความเร็วที่ใช้ตามที่กฎหมายกำหนด

หลักประกันสังคม : เส้นทางป้องกันความยากจนและความเหลื่อมล้ำ

การเร่งขยายหลักประกันทางสังคมทำให้จำนวนผู้ประกันตนในประกันสังคมมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นจาก 9.7 ล้านในปี 2553 เป็น

[13] ลักษณะการบาดเจ็บจากอุบัติเหตุรถโดยสารสาธารณะ ในส่วน ขา แขนข้างใดข้างหนึ่งร้อยละ 45 ทรวงอกและช่วงท้องร้อยละ 35 ส่วนศีรษะและใบหน้าร้อยละ 12 บาดแผลและอวัยวะอื่นๆ ร้อยละ 8

[14] ผลงานวิจัยประสิทธิภาพของการใช้เข็มขัดนิรภัยในประเทศไทย พบว่า การใช้เข็มขัดนิรภัย สามารถช่วยลดจำนวนผู้เสียชีวิตจากอุบัติเหตุทางรถยนต์ได้ร้อยละ 34 และเมื่อวิเคราะห์ความเสี่ยง พบว่าผู้ที่ไม่ใช้เข็มขัดนิรภัยเสี่ยงที่จะเสียชีวิตเนื่องจากอุบัติเหทางรถยนต์มากกว่าผู้ที่ใช้เข็มขัดนิรภัยถึง 1.52 เท่า รวมทั้งงานวิจัยหลายๆ ชิ้นในต่างประเทศยืนยันว่า เข็มขัดนิรภัยเป็นอุปกรณ์นิรภัยที่มีประสิทธิภาพสามารถลดและบรรเทาความรุนแรงของผู้ใช้รถยนต์กรณีเกิดอุบัติเหตุได้

[15] การทดสอบพื้นเอียงของรถโดยสาร 2 ชั้น เพื่อดูว่าระดับความเอียงที่ 30 องศา รถจะยังทรงตัวอยู่ได้หรือไม่ เป็นการเทียบเคียงการเข้าโค้งด้วยความเร็ว หากรถล้มในระดับความเอียง 24-25 องศา โอกาสในการแหกโค้งจะค่อนข้างสูงถือว่าไม่ผ่านการทดสอบ แต่หากล้มที่ 28-29 องศา ทางกรมขนส่งทางบกจะให้ผู้ประกอบการนำกลับไปปรับปรุงช่วงล่างใหม่

ตาราง 12 ทางเลือกและสิทธิประโยชน์ผู้ประกันตนตามมาตรา 40

เดิม	เดิม	เสนอเพิ่ม
ทางเลือก 1	ทางเลือก 2	ทางเลือก 3
- เงินสมทบเข้ากองทุนประกันสังคม 100 บาท ต่อคนต่อเดือน (สมทบจากผู้ประกันตน 70 บาท และจากรัฐบาล 30 บาท) - ประโยชน์ทดแทน 3 กรณี ได้แก่ 1) เงินทดแทนการขาดรายได้กรณีเจ็บป่วย 2) เงินทดแทนการขาดรายได้กรณีทุพพลภาพ 3) ค่าทำศพ	- เงินสมทบเข้ากองทุนประกันสังคม 150 บาท ต่อคนต่อเดือน (สมทบจากผู้ประกันตน 100 บาท และจากรัฐบาล 50 บาท) - ประโยชน์ทดแทน 4 กรณี ได้แก่ 1) เงินทดแทนการขาดรายได้ กรณีเจ็บป่วย 2) เงินทดแทนการขาดรายได้กรณีทุพพลภาพ 3) ค่าทำศพ 4) บำเหน็จชราภาพ	เพิ่มโดยใช้หลักเกณฑ์ กอช. และปรับให้สอดคล้องกับกองทุนประกันสังคม ให้ความคุ้มครองเฉพาะกรณีชราภาพเท่านั้น - เงินสมทบเข้ากองทุนประกันสังคม 200 บาท ต่อคนต่อเดือน (สมทบจากผู้ประกันตน 100 บาท และจากรัฐบาล 100 บาท) - ประโยชน์ทดแทน 1 กรณี คือกรณีชราภาพ โดยผู้ประกันตนจะได้รับบำนาญหรือบำเหน็จเมื่ออายุครบ 60 ปี และแจ้งยุติการเป็นผู้ประกันตน - กรณีผู้ประกันตนประสบเหตุ ทุพพลภาพก่อนแสดงความจำนง ไม่เป็นผู้ประกันตน มีสิทธิขอรับเงินทั้งหมดที่มีอยู่ในบัญชีของผู้นั้น - ไม่มีการค้ำประกันผลตอบแทนจากการนำเงินไปลงทุน
ผู้สมัครต้องมีอายุ 15-60 ปี		

ผู้ประกันตน	ประโยชน์ทดแทนกรณีชราภาพ
ม.33 และ ม.39	**กรณีบำเหน็จ** (สมทบน้อยกว่า 180 งวด) = ผลรวมของเงินสมทบ*อัตราผลตอบแทนในแต่ละปี **กรณีบำนาญ** = 20% ของค่าจ้างเฉลี่ย 60 เดือนสุดท้าย หากสมทบเกิน 180 งวดทุก 12 งวด ให้ปรับอัตราเพิ่มขึ้นอีก 1.5% และหากเสียชีวิตภายใน 5 ปี ทายาทผู้มีสิทธิจะได้รับบำเหน็จชราภาพ 10 เท่าของเงินบำนาญรายเดือน
ม.40 ทางเลือก 1	ไม่มี
ทางเลือก 2	บำเหน็จ = ผลรวมของเงินสมทบ*อัตราผลตอบแทนในแต่ละปี
ทางเลือก 3	บำนาญ (สมทบไม่น้อยกว่า 420 งวด) $= \frac{\text{เงินในบัญชีเมื่อเกษียณอายุ}}{\text{จำนวนปีที่ส่งเงินสมทบ}} \times \frac{\{(1+\text{อัตราผลตอบแทน})^{\text{ปีที่สมทบ}} - 1\}}{\text{อัตราผลตอบแทน}}$ จำนวนเดือนที่คาดว่าจะได้รับเงินบำนาญ ทั้งนี้ สามารถเพิ่มเงินสมทบได้อีกไม่เกิน 1,000 บาทต่อเดือน (รวมเงื่อนไขขั้นต่ำเป็นไม่เกิน 1,200 บาทต่อเดือน) ซึ่งหากมีเงินสมทบขั้นต่ำ 144,000 บาท จะมีสิทธิได้รับบำนาญเช่นกัน

ที่มา : สำนักงานประกันสังคม

12.3 ล้านคน หรือร้อยละ 31.3 ของกำลังแรงงานในปี 2556 ทั้งนี้ ผู้ประกันตนตามมาตรา 40 ประมาณ 1.5 ล้านคน สมทบตามทางเลือก 2 (150 บาท) อย่างไรก็ตาม สิทธิประโยชน์กรณีชราภาพเป็นเพียงบำเหน็จและยังไม่เพียงพอต่อการยังชีพหลังเกษียณ ประกอบกับกองทุนประกันสังคมยังมีความเหลื่อมล้ำในระหว่างผู้ประกันตนในระบบประกันสังคม จึงได้เพิ่มทางเลือกที่ 3 ของมาตรา 40 เพื่อขยายสิทธิประโยชน์กรณีชราภาพให้อยู่ในรูปบำนาญแก่แรงงานนอกระบบให้ครอบคลุมยิ่งขึ้น ทั้นนี้ ผู้ประกันตนสามารถเลือกได้มากกว่า 1 ทางเลือก ซึ่งคณะรัฐมนตรีได้มีมติเห็นชอบและจะเริ่มดำเนินงานทางเลือก 3 ในเดือนธันวาคม 2556

ขณะที่แนวโน้มประชากรผู้สูงอายุซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญต่อความยากจน[16] จะเพิ่มขึ้นร้อยละ 12 ของประชากรในปี 2553 เป็นร้อยละ 25 ในปี 2573 และร้อยละ 32 (20.5 ล้านคน) ในปี 2583 ซึ่งหากผู้สูงอายุส่วนใหญ่ไม่มีหลักประกันรายได้จะส่งผลต่อภาระพึ่งพิงของวัยแรงงานและงบประมาณ จะนำไปสู่ปัญหาความยากจนเพิ่มขึ้น การเร่งขยายหลักประกันสังคมด้านรายได้กรณีสูงอายุจึงเป็นแนวทางสำคัญที่ป้องกันครัวเรือนจากการเข้าสู่ความยากจนการประกันทางสังคมตามมาตรา 40 จึงเป็นการเริ่มต้นในการสร้างหลักประกันด้านรายได้และป้องกันกลุ่มแรงงานนอกระบบซึ่งมีความเปราะบางและเสี่ยงต่อการก้าวไปสู่ความยากจนให้มีหลักประกันด้านรายได้หลังเกษียณอายุเพิ่มขึ้น รวมทั้งลดความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงบริการสังคมของแรงงานนอกระบบ อย่างไรก็ตาม เนื่องจากเป็นการออมโดยสมัครใจ การจะประสบความสำเร็จผู้ประกันตนจะต้องเห็นประโยชน์และเข้าร่วม ซึ่งจำเป็นต้องมีการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับประโยชน์ของทางเลือกนี้ และให้มีผลตอบแทนที่เหมาะสม ตลอดจนการบริหารงานที่มีประสิทธิภาพ เพื่อให้ผู้ประกันตนเข้าถึงบริการอย่างทั่วถึง และกองทุนมีความยั่งยืน

สิ่งแวดล้อม

ปัญหาสภาพแวดล้อมชุมชนแออัดในเมืองใหญ่ส่งผลต่อสุขภาวะของประชาชนในชุมชนแออัด ทั้งสุขภาวะทางร่างกายและจิตใจ รวมถึงความไม่ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนในชุมชนและปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติด แนวทางการแก้ปัญหาที่สำคัญและยั่งยืนคือ ให้ประชาชนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อมกายภาพ เพื่อให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีที่สุด โดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสนับสนุนการพัฒนาชุมชนทั้งการจัดหาสาธารณูปโภค การให้ความรู้แก่ประชาชนด้านอนามัยสิ่งแวดล้อม การจัดระเบียบชุมชน

สภาพแวดล้อมในชุมชนแออัด: ปัญหาที่ชุมชนร่วมแก้ไข

ปัญหาชุมชนแออัดถือเป็นอีกหนึ่งปัญหาของเขตเมือง ปัจจุบันกรุงเทพมหานครมีชุมชนแออัด[17] เป็นจำนวนถึง 691 ชุมชน จาก 2,054 ชุมชนทั่วกรุงเทพมหานคร[18] จากข้อมูลการสำรวจของสำนักงานสถิติแห่งชาติ[19] พบปัญหาสิ่งแวดล้อมที่สำคัญของชุมชน

[16] ผลการศึกษาเรื่องพลวัตของความยากจนของอานันท์ชนก สกนธวัฒน์ พบว่า วัฏจักรชีวิตและโครงสร้างประชากรเป็นปัจจัยสำคัญต่อการเข้าและออกจากครัวเรือนยากจน กล่าวคือ หากโครงสร้างครัวเรือนมีภาระพึ่งพิงจากสัดส่วนผู้สูงอายุที่เพิ่มขึ้นก็จะส่งผลให้ครัวเรือนเข้าสู่ความยากจนได้

[17] ชุมชนแออัด หมายถึง ชุมชนที่มีลักษณะบ้านเรือนหนาแน่น ประชากรอยู่อย่างแออัด

[18] สำนักพัฒนาสังคม กรุงเทพมหานคร : สถิติกรุงเทพมหานคร 2556 (ข้อมูล ณ เดือนมิถุนายน 2556)

[19] สำนักงานสถิติแห่งชาติ : การสำรวจลักษณะทางประชากรและสังคมของชุมชนผู้มีรายได้น้อยในเมือง พ.ศ. 2549 ในเขตกรุงเทพมหานคร

ชุมชนบางบัว: ต้นแบบของการจัดการสิ่งแวดล้อมในชุมชนแออัด

ชาวชุมชนมีการรวมตัวกันเพื่อแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมโดยความร่วมมือของสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) เนื่องจากการตั้งบ้านอยู่ริมน้ำ รุกล้ำเข้าไปในคลอง เวลาใช้น้ำในครัวเรือนก็ทิ้งน้ำเสียลงคลองโดยไม่มีการบำบัด นอกจากนี้ การสร้างส้วมซึมก็สร้างถังส้วมลงไปในคลองเวลาที่น้ำขึ้นหรือน้ำขัดก็มีปัญหาของเสียซึมออกมาจากถังส้วมโดย จัดตั้ง***เครือข่ายพัฒนาสิ่งแวดล้อมคลองบางบัว***มีชุมชนในเครือข่ายรวม 10 ชุมชนได้แก่ ชุมชนบางบัว ชุมชนบางบัวเชิงสะพานไม้ 1 ชุมชนชายคลองบางบัว ชุมชนร้อยกรอง ชุมชนร่วมใจพัฒนาเหนือ ชุมชนก้าวหน้า ชุมชนรุ่นใหม่พัฒนา ชุมชนร่วมใจพัฒนาใต้ ชุมชนอุทิศอนุสรณ์ และชุมชนสามัคคีร่วมใจ

กิจกรรมด้านการพัฒนาสิ่งแวดล้อมเป็นกิจกรรมเริ่มแรกของเครือข่ายดังกล่าวซึ่งพยายามที่จะแก้ไขปัญหาการปล่อยน้ำเสียจากครัวเรือนลงสู่คลองบางบัว โดยจัดทำโครงการการดักไขมันจากครัวเรือนด้วยการสร้างถังดักไขมันราคาประหยัดที่สามารถสร้างและติดตั้งได้อย่างง่ายๆ ภายในแต่ละครัวเรือน และการจัดทำโครงการเรือดูดส้วมด้วยความร่วมมือของกรุงเทพมหานครเพื่อแก้ไขปัญหาส้วมเต็มและซึมไหลสู่คลองบางบัว รวมทั้งกิจกรรมรณรงค์การไม่ทิ้งขยะสิ่งปฏิกูลลงคลอง ซึ่งทั้งหมดนี้เป็นความร่วมมือของชุมชนต่างๆ ที่อยู่ในเครือข่ายร่วมกับหน่วยงานต่างๆ ภายนอก เกิดเป็นกระบวนการเรียนรู้ของชุมชนเรื่องการจัดการสิ่งแวดล้อมที่ชาวชุมชนต้องร่วมมือและลงมือปฏิบัติการด้วย ความคิดของตนเองและจากการทำกิจกรรมดังกล่าวทำให้เครือข่ายได้รับการกล่าวถึงในฐานะเครือข่ายที่มีผลงานเป็นรูปธรรมพร้อมทั้งได้รับรางวัลจากหน่วยงานหลายแห่ง เช่นกรุงเทพมหานคร สมาคมการประดิษฐ์ไทย เป็นต้น

ที่มา : ณัฐพลแสงอรุณ. สิทธิที่จะอยู่ในเมือง: ภาพสะท้อนจากการเคลื่อนไหวเพื่อสิทธิการอยู่อาศัยของชุมชนบางบัว

แออัดได้แก่ ปัญหามลภาวะทางกลิ่น ปัญหาที่อยู่อาศัยแออัดเสื่อมโทรม มลภาวะทางเสียง มลภาวะทางอากาศ ขยะมูลฝอย และทางระบายน้ำ สาเหตุของปัญหาดังกล่าวเนื่องจากชุมชนแออัดเป็นแหล่งการอาศัยอยู่ร่วมกันของคนจำนวนมาก ที่มีการใช้ทรัพยากรเป็นจำนวนมาก ทำให้มีของเสียเหลือทิ้งออกมาในรูปต่างๆ มากมาย แต่บางส่วนยังขาดการจัดการที่ถูกต้อง เช่น ครัวเรือนบางส่วนยังมีการทิ้งขยะมูลฝอยตามที่ว่าง/ที่สาธารณะ (ร้อยละ 5.3) เผา (ร้อยละ 0.9) ทิ้งลงแม่น้ำ (ร้อยละ 0.8) ไม่มีการบำบัดน้ำเสียที่ดี ส่งผลให้เกิดปัญหาต่างๆ ทั้งกลิ่นเน่าเหม็น ปัญหาน้ำเน่าเสีย ความสกปรกตามทางเท้า เป็นต้น

ปัญหาสิ่งแวดล้อมในชุมชนแออัดที่เสื่อมโทรมเหล่านี้ก่อให้เกิดปัญหาต่อสภาวะสุขภาพของประชาชนในชุมชนแออัด เช่น เป็นแหล่งเพาะเชื้อและกระจายเชื้อโรคในชุมชน ความเสี่ยงที่จะเกิดโรคที่เกิดจากอาหารและน้ำเป็นสื่อ[20] ดังเช่นชุมชนคลองเตยที่พบปัญหาอัตราการติดเชื้อพยาธิลำไส้ของประชากรในชุมชนสูงกว่าประชาชนภายนอกชุมชนและชุมชนที่มีคุณภาพ สุขาภิบาลสิ่งแวดล้อม[21] สภาพของชุมชนไม่ว่าจะเป็นมลพิษทางอากาศเสียงและการอยู่อาศัยร่วมกันของคนจำนวนมาก ทำให้บุคคลที่อาศัยอยู่มีสภาวะทางจิตใจที่เปลี่ยนแปลงไปก่อให้เกิดความซึมเศร้าและความวิตกกังวล โดยเฉพาะประชากรสูงอายุที่มีรายได้น้อยจะได้รับผลกระทบสูง[22] นอกจากนี้ ยังก่อให้เกิดความไม่ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน เนื่องจากสภาพแวดล้อมในชุมชนแออัดเอื้อให้เกิดปัญหาอาชญากรรมมากมาย โดยเฉพาะความไม่ทั่วถึงของไฟฟ้าในชุมชน แล้วบ้านเรือนที่อยู่กันอย่างแออัด เมื่อเกิดอัคคีภัยทำให้ไฟลุกลามอย่างรวดเร็วและก่อให้เกิดความเสียหายกับชีวิตและทรัพย์สินมากมายอีกด้วย

การแก้ปัญหาที่สำคัญและยั่งยืนคือ ให้ประชาชนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อมกายภาพ เพื่อให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีที่สุด โดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสนับสนุนการพัฒนาชุมชนทั้งการจัดหาสาธารณูปโภคสาธารณูปการ ให้ชุมชนอย่างเพียงพอ การให้ความรู้แก่ประชาชนด้านอนามัยสิ่งแวดล้อม การจัดระเบียบชุมชน มีกรณีตัวอย่างเช่นชุมชนบางบัว เขตบางเขนเป็นอีกหนึ่งต้นแบบของการปรับปรุงภูมิทัศน์ที่เอื้อต่อการป้องกันปัญหาสังคมและสิ่งแวดล้อม

[20] กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข : การวิจัยคุณภาพน้ำดื่มในชุมชน 2550

[21] วารสารสาธารณสุขศาสตร์ ประจำเดือนมกราคม-เมษายน 2553 : รูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุต่อพฤติกรรมการรักษาสุขาภิบาลสิ่งแวดล้อมที่พักอาศัยของประชาชนในชุมชนแออัดคลองเตย กรุงเทพมหานคร

[22] วารสารประชากรและสังคม 2554. อภิชาติ จำรัสฤทธิรงค์, กวิสรา พชรเบญจกุล. สิ่งแวดล้อมเมืองกับสุขภาพจิต:การวิเคราะห์ตัวแปรหลายระดับในเขตการปกครองของกรุงเทพมหานคร

เรื่องเด่นประจำฉบับ

ผู้มีรายได้น้อยในเขตเมือง: การปรับตัวต่อภาวะค่าครองชีพ

ผู้มีรายได้น้อยในเขตเมืองกว่า 3 ใน 4 ได้รับผลกระทบในเรื่องรายได้และรายจ่าย ทำให้ต้องมีการปรับตัวโดยลดปริมาณการใช้จ่ายซื้อสินค้า ลดค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็น และทำงานพิเศษเพิ่ม ขณะที่ผู้มีรายได้น้อยเป็นส่วนน้อยปรับตัวโดยกู้ยืมเงินและนำเงินออมออกมาใช้ การจำกัดการใช้จ่ายด้านการบริโภคอาจส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิต อาทิ เด็กได้รับสารอาหารไม่ครบหมู่ การออกจากการศึกษากลางคัน และการหารายได้เสริมในทางผิดกฎหมาย โดยมาตรการที่ช่วยบรรเทาผลกระทบค่าครองชีพของผู้มีรายได้น้อยประกอบด้วย การสร้างโอกาสการมีรายได้เพิ่ม การแก้ไขปัญหาที่ตรงกับกลุ่มเป้าหมาย การสร้างวินัยทางการเงิน และการส่งเสริมการออม

จากการสำรวจความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับประเด็นทางสังคมที่เป็นปัญหาสำคัญ[23] พบว่าคนในสังคมส่วนใหญ่เห็นว่าปัญหาที่ได้รับความเดือดร้อนมากที่สุด คือ ปัญหาเศรษฐกิจทั้งในเรื่องค่าครองชีพและหนี้สิน ซึ่งปัญหาดังกล่าวแม้จะส่งผลกระทบต่อประชาชนทุกกลุ่ม แต่กลุ่มที่จะได้รับผลกระทบรุนแรงมากที่สุดคือ คนจนและผู้มีรายได้น้อย ซึ่งเดิมมีรายได้ไม่เพียงพออยู่แล้ว โดยเฉพาะคนที่อยู่ในเขตเมือง เนื่องจากชีวิตความเป็นอยู่ต้องอาศัยเงินในการซื้อหา ไม่สามารถผลิตหรือเก็บเกี่ยวจากธรรมชาติรอบตัวได้ สังคมขาดความช่วยเหลือเกื้อกูลทำให้ขาดความยืดหยุ่นในการปรับตัว นอกจากนี้ ปัญหาผู้มีรายได้น้อยในเขตเมืองยังมีลักษณะเฉพาะแตกต่างจากชนบท อาทิ ปัญหาที่อยู่อาศัย ปัญหาสภาพแวดล้อมและความแออัด การขาดสาธารณูปโภค รวมถึงความเปราะบางทางสังคม เช่น ปัญหาอาชญากรรม ยาเสพติด และความรุนแรง เป็นต้น จึงจำเป็นต้องศึกษาสถานะทางเศรษฐกิจและสังคมของคนกลุ่มนี้ โดยเฉพาะความสามารถในการปรับตัวเพื่อดำรงชีวิตให้อยู่รอด วิธีการและรูปแบบในการปรับตัว ตลอดจนปัจจัยลบที่จะนำไปสู่ปัญหาสังคมอื่นๆ ทั้งนี้เพื่อชี้ให้เห็นถึงแนวทางการแก้ไขต่อไป

รายได้ รายจ่าย และหนี้สินของผู้มีรายได้น้อย ปี 2554

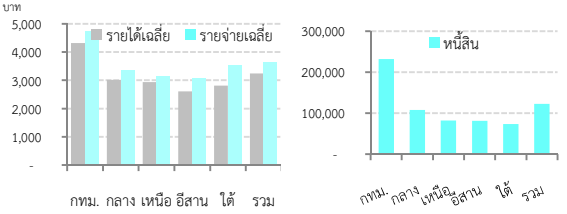

รายได้เฉลี่ยของผู้มีรายได้น้อย
เทียบกับรายได้เฉลี่ยกลุ่มอื่น ปี 2554

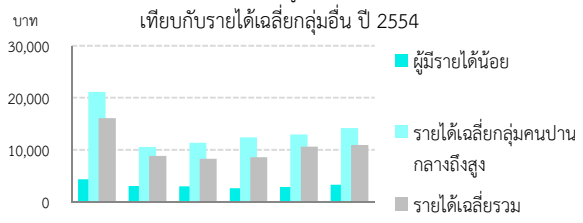

การศึกษาของผู้มีรายได้น้อยในเมืองกับผู้มีรายได้ปานกลางและสูง ปี 2554

	ผู้มีรายได้น้อยในเมือง		ผู้มีรายได้ปานกลางถึงสูง	
	2550	2554	2550	2554
การศึกษาสูงสุด (15-59 ปี)				
ประถมศึกษาหรือต่ำกว่า	54.59	52.30	28.52	28.80
มัธยมศึกษาตอนต้น	20.45	21.47	16.16	16.40
มัธยมศึกษาตอนปลาย&อนุปริญญา	19.66	20.24	28.53	27.23
ปริญญาตรีและสูงกว่า	5.29	5.52	26.79	27.57
การศึกษาสูงสุด (60 ปีขึ้นไป)				
ประถมศึกษาหรือต่ำกว่า	94.11	93.26	70.04	60.01
มัธยมศึกษาตอนต้น	3.31	3.09	9.32	7.64
มัธยมศึกษาตอนปลาย	2.09	2.87	11.09	10.93
ปริญญาตรีและสูงกว่า	0.49	0.77	9.56	13.32

ที่มา: การสำรวจรายงานภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน สำนักงานสถิติแห่งชาติ ประมวลผลโดยสำนักพัฒนาฐานข้อมูลและตัวชี้วัดภาวะสังคม สศช.

ลักษณะของผู้มีรายได้น้อยในเขตเมือง[24]

- **ผู้มีรายได้น้อยในเขตเมืองมีรายได้เฉลี่ยประมาณ 1 ใน 3 ของรายได้เฉลี่ยของผู้อยู่ในเขตเมือง** ข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมปี 2554 พบว่า มีผู้มีรายได้น้อยในเขตเมืองมีจำนวน 2.5 ล้านครัวเรือน หรือคิดเป็น 9 ล้านคน โดยมีรายได้ทั้งหมดเฉลี่ยเดือนละ 3,248 บาทต่อคนหรือเพียงประมาณ 1 ใน 3 ของรายได้เฉลี่ยของผู้ที่อยู่ในเมือง และต่ำกว่ารายจ่ายเฉลี่ยที่ 3,642 บาทต่อคน โดยมีรายได้เฉลี่ยต่ำกว่ารายจ่ายในทุกภาค ทั้งนี้ เนื่องจากเป็นกลุ่มที่มีรายได้น้อยและมีครัวเรือนถึง 1 ใน 5 เป็นผู้ไม่ได้ปฏิบัติงานเชิงเศรษฐกิจ ขณะที่ครัวเรือนผู้มีรายได้น้อยร้อยละ 44 มีหนี้สิน โดยมีหนี้สินต่อครัวเรือนเฉลี่ย 122,486 บาท ภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีสัดส่วนครัวเรือนที่เป็นหนี้สูงสุดคือร้อยละ 55.41 ขณะที่กรุงเทพมีหนี้สินเฉลี่ยต่อครัวเรือนสูงสุด คือ 232,223 บาทต่อครัวเรือน
- **คนรุ่นใหม่มีการศึกษาดีขึ้นกว่าคุณรุ่นเก่าแต่น้อยกว่าผู้มีรายได้ปานกลางถึงสูง** โดยในปี 2554 ระดับการศึกษาของผู้มีรายได้น้อยในเมืองกลุ่มวัยแรงงาน (15-59 ปี) ร้อยละ 52.3 จบการศึกษาระดับประถมและต่ำกว่า ร้อยละ 21.5 จบชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น และร้อยละ 20.2 จบชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย และร้อยละ 5.5 จบการศึกษาระดับปริญญาตรีและสูงกว่า ขณะที่ผู้สูงอายุ (60 ปีขึ้นไป) ร้อยละ 93.3 จบการศึกษาระดับประถมศึกษาหรือต่ำกว่า ชี้ให้เห็นว่าคนรุ่นใหม่มีการศึกษาดีขึ้นกว่าคนรุ่นก่อนเล็กน้อยเมื่อเทียบกับปี 2550 อย่างไรก็ตาม ยังมีความแตกต่างอยู่มากเมื่อเทียบกับผู้มีรายได้ปานกลางถึงสูง ขณะที่การประกอบอาชีพส่วนใหญ่เป็นผู้ประกอบธุรกิจการค้าฯ ร้อยละ 23.75 เป็นเสมียนและพนักงานร้านค้าร้อยละ 23.23 และเป็นผู้ปฏิบัติในกระบวนการผลิตและก่อสร้างร้อยละ 12.85 ขณะที่เป็นผู้ไม่ได้ปฏิบัติงานเชิงเศรษฐกิจถึงร้อยละ 22.21

[23] สำรวจโดย สศช. และวิทยาลัยประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในช่วงเดือนกรกฎาคม 2556

[24] กลุ่มประชากรที่มีรายได้น้อยที่สุด 30% ที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาล โดยในกรุงเทพฯ มีรายได้ไม่เกินเดือนละ 6,621 บาทต่อคน และจังหวัดอื่นไม่เกิน 4,274 บาทต่อคน

- **ผู้มีรายได้น้อยมากกว่าครึ่งเป็นเจ้าของบ้านและที่ดิน** ร้อยละ 58.7 เป็นเจ้าของบ้านและที่ดิน รองลงมาเป็นการเช่าร้อยละ 32.2 ขณะที่กรุงเทพฯ มีสัดส่วนการเช่าร้อยละ 57.8 เนื่องจากผู้ที่อาศัยอยู่ในกรุงเทพฯ ส่วนหนึ่งเป็นผู้ย้ายถิ่นมาทำงานและศึกษา ซึ่งการเช่าอยู่ของผู้มีรายได้น้อยในเขตเมืองทำให้ขาดโอกาสได้รับความช่วยเหลือโครงการน้ำไฟฟรี ทั้งยังมีแนวโน้มจ่ายในราคาแพงกว่าเนื่องจากมีอัตราการเก็บจากผู้ให้เช่าในอัตราที่สูงกว่า

ลักษณะการครอบครองที่อยู่อาศัยและการประกอบอาชีพของผู้มีรายได้น้อยในเขตเมืองปี 2554

	กทม.	กลาง	เหนือ	อีสาน	ใต้	รวม
การครอบครองที่อยู่อาศัย	**100.0**	**100.0**	**100.0**	**100.0**	**100.0**	**100.0**
- เจ้าของบ้านและที่ดิน	27.40	51.31	82.13	83.95	50.85	58.74
- เจ้าของบ้านแต่เช่าที่ดิน/บนที่ดินสาธารณะ	13.87	12.83	3.59	3.20	8.12	8.60
- เช่าซื้อ	0.64	0.40	0.04	0.19	0.29	0.34
- เช่า/อยู่โดยผู้อื่นเสียค่าเช่าหรืออยู่โดยไม่เสียค่าเช่า	57.79	35.35	14.09	12.60	40.75	32.17
- อื่นๆ	0.30	0.12	0.15	0.06	0.00	0.15
การประกอบอาชีพ	**100.0**	**100.0**	**100.0**	**100.0**	**100.0**	**100.0**
ภาคเกษตร	0.24	4.24	23.19	16.96	3.72	9.88
การค้าอุตสาหกรรมและบริการ	32.78	22.03	18.12	18.70	26.90	23.75
ผู้ปฏิบัติงานวิชาชีพ	3.71	2.72	2.50	2.56	1.15	2.79
คนงานเกษตร/ทั่วไป	3.81	6.65	3.63	4.66	13.03	5.30
เสมียน พนักงานร้านค้า	36.42	24.49	13.05	15.84	22.15	23.23
ผู้ปฏิบัติในกระบวนการผลิตและก่อสร้าง	10.03	20.66	11.37	11.09	10.46	12.85
ผู้ไม่ได้ปฏิบัติงานเชิงเศรษฐกิจ	13.02	19.22	28.13	30.19	22.60	22.21

หมายเหตุ : ผู้ไม่ได้ปฏิบัติงานเชิงเศรษฐกิจ ได้แก่ ผู้ที่ทำงานบ้าน เด็ก นักเรียน ชราภาพ พิการ ป่วยทำงานไม่ได้ พระสงฆ์ นักบวช

ที่มา : ข้อมูลการสำรวจรายงานภาวะเศรษฐกิจและสังคม ประมวลผลโดยสำนักพัฒนาฐานข้อมูลและตัวชี้วัดภาวะสังคม สศช.

ความเปราะบางและความเสี่ยงต่อปัญหาสังคม

- **ชุมชนแออัดยังมีปัญหาความปลอดภัยและสุขาภิบาลสิ่งแวดล้อม** ผู้มีรายได้น้อยในเขตเมืองที่อาศัยอยู่ในชุมชนแออัดนอกจากจะมีปัญหาเรื่องที่อยู่อาศัย บางส่วนต้องเผชิญกับการถูกไล่ที่ และมีรายได้ไม่แน่นอนจากการเป็นแรงงานนอกระบบแล้ว ยังมีปัญหาด้านสุขาภิบาลสิ่งแวดล้อมทั้งในเรื่องขยะ น้ำคลำ ส่งผลต่อสุขภาพอนามัย โดยพบว่าคลองเตยมีการระบาดของเชื้อโรคต่างๆค่อนข้างมาก และผู้อาศัยอยู่ในชุมชนจะมีการติดเชื้อพยาธิลำไส้ของประชากรสูงกว่าผู้อาศัยอยู่นอกชุมชน (บังอร ฉางทรัพย์, 2553 อ้างจากวิทยาลัยประชากรศาสตร์, 2556) ปัญหาความรุนแรงในครอบครัวจากการศึกษาของนภัส กอร์ดอนพบว่า ร้อยละ 40 ของผู้หญิงในสลัมคลองเตยประสบปัญหาครอบครัว ถูกทารุณกรรม ทุบตีและโดนทำร้ายโดยสามีของตนเอง และจากข้อมูลสำนักงานสถิติแห่งชาติแสดงให้เห็นว่ามีการเกิดอาชญากรรมในชุมชนแออัดอยู่บ่อยครั้ง โดยส่วนใหญ่จะเป็นการประสงค์ต่อทรัพย์มากที่สุด (วิทยาลัยประชากรศาสตร์, 2556) นอกจากนี้ ผู้มีรายได้น้อยในเขตเมืองที่อาศัยอยู่ในชุมชนแออัดยังมีปัญหาเรื่องความปลอดภัย โดยประชาชนที่อาศัยในชุมชนแออัดส่วนใหญ่ระบุว่า ในบริเวณใกล้เคียงกับที่พักสามารถพบเห็นคนใช้สารเสพติด วัยรุ่นจับกลุ่มมั่วสุมและมีกลุ่ม/แก๊งที่ก่อความเดือนร้อนในชุมชน รวมถึงระบุว่าการซื้อหายาเสพติดในชุมชนสามารถทำได้ง่าย (ดร.นภดล กรรณิกา และคณะ, 2551)

- **ผู้มีรายได้น้อยมีอัตราเพิ่มค่าใช้จ่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์สูงกว่ากลุ่มอื่น** ผลการศึกษาของศูนย์วิจัยปัญหาสุรา พบว่า ค่าใช้จ่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในครัวเรือนไทยตามเศรษฐานะของครัวเรือนที่มีเศรษฐานะต่ำสุดคือ ควินไทล์ที่ 1 มีอัตราการเพิ่มขึ้นของค่าใช้จ่ายสูงสุดกว่าเท่าตัว ในกลุ่มควินไทล์ที่ 2 มีอัตราเพิ่มร้อยละ 86 ขณะที่กลุ่มเศรษฐานะดีสุดหรือควินไทล์ที่ 5 มีอัตราเพิ่มต่ำสุดคือ ร้อยละ 43 ในช่วงปี 2543-2553 ซึ่งพฤติกรรมการดื่มแอลกอฮอล์นอกจากจะทำให้สูญเสียโอกาสในการอุปโภคบริโภคสินค้าที่จำเป็นมากกว่าแล้วยังส่งผลกระทบต่อสุขภาพเนื่องจากเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็นปัจจัยเสี่ยงกับโรคที่สำคัญ ได้แก่ โรคหลอดเลือดสมอง การบาดเจ็บจากอุบัติเหตุจราจร เบาหวาน การติดสุรา และมะเร็งตับ เป็นต้น นอกจากนี้ เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ยังเป็นสาเหตุของการเกิดความรุนแรงซึ่งจะส่งผลให้ผู้มีรายได้น้อยเสี่ยงต่อปัญหาความรุนแรง จากการประเมินโครงการงดเหล้าเข้าพรรษา ปี 2554 (ศูนย์วิจัยความสุขชุมชน มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ, หน้า 29) พบว่า คนส่วนใหญ่ถึง 3 ใน 4 เคยพบเห็นการทะเลาะโต้เถียงของคนในครอบครัวจากการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ และร้อยละ 30 ของกลุ่มตัวอย่างเคยเห็นการทำร้ายร่างกายของคนในครอบครัวจากการดื่มสุรา

ดัชนีราคาผู้บริโภคกลุ่มรายได้น้อย

	2553	2554	2555	2556 (ต.ค)
ทุกรายการ	3.8	4.59	3.26	2.64
หมวดอาหารและเครื่องดื่มไม่มีแอลกอฮอล์	6.0	8.0	4.47	3.44
ไฟฟ้า เชื้อเพลิง แสงสว่าง	10.3	4.2	11.83	8.50
กลุ่มอาหารสดและพลังงาน	10.2	7.81	4.70	5.54

ที่มา : กระทรวงพาณิชย์

การเปลี่ยนแปลงค่าใช้จ่ายครัวเรือนประเภทต่างๆ ในช่วง 6 เดือนที่ผ่านมา

ประเภทค่าใช้จ่าย	เพิ่มขึ้น	ลดลง	ไม่เปลี่ยนแปลง	ไม่มีค่าใช้จ่าย	รวม
ค่าอาหาร	84.8	1.1	14.1	0.1	100.0
ค่าเดินทาง	68.0	2.2	27.0	2.9	100.0
ค่าน้ำค่าไฟ	79.2	2.7	17.6	0.6	100.0
ค่าโทรศัพท์/สื่อสาร	35.0	6.2	55.3	3.6	100.0
ค่าที่อยู่อาศัย	16.1	2.8	33.6	47.6	100.0
ค่ารักษาพยาบาล	15.5	4.1	47.5	33.0	100.0
ค่าดูแลบุตร/ผู้สูงอายุ	42.5	4.2	28.6	24.8	100.0
ค่าใช้จ่ายเพื่อการลงทุน	41.3	2.2	33.6	23.0	100.0
ค่าใช้จ่ายส่วนตัว	28.2	9.6	49.4	12.9	100.0

ที่มา : สศช. และ วิทยาลัยประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ร้อยละของผู้มีรายได้น้อยในเขตเมือง ตามภาวะหนี้สินและการประเมินความสามารถในการผ่อนชำระหนี้สินด้วยตนเอง

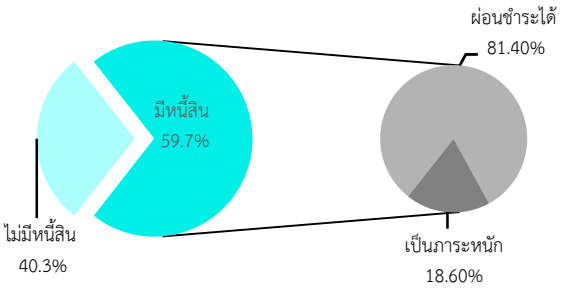

ร้อยละของผู้มีรายได้น้อยในเขตเมือง ตามอัตราดอกเบี้ยต่อปีเฉลี่ย

	รวม	ในกรุงเทพฯ	นอกกรุงเทพฯ
อัตราดอกเบี้ยต่อปีเฉลี่ย	31.32	59.45	27.76

ที่มา : สศช. และ วิทยาลัยประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ผู้มีรายได้น้อยในเขตเมืองกับภาวะค่าครองชีพ

- **ค่าอาหาร น้ำไฟ ค่าเดินทางเพิ่มขึ้นและกระทบต่อค่าครองชีพ** ผลสำรวจเรื่องผู้มีรายได้น้อยในเขตเมืองกับการปรับตัวต่อภาวะค่าครองชีพ[25] พบว่า ในช่วง 6 เดือนที่ผ่านมาประชาชนส่วนใหญ่เห็นว่าสินค้าที่มีค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้น 3 ลำดับแรก ได้แก่ ค่าอาหารร้อยละ 84.8 ค่าน้ำค่าไฟร้อยละ 79.2 และค่าเดินทางร้อยละ 68.0 สอดคล้องกับดัชนีราคาผู้บริโภคอาหารสดและพลังงานเพิ่มขึ้นร้อยละ 5.54 ไฟฟ้า เชื้อเพลิงและแสงสว่างเพิ่มขึ้นร้อยละ 8.5 แม้ว่าดัชนีราคาผู้บริโภครวมจะเพิ่มขึ้นไม่มากนัก แต่การเพิ่มขึ้นในสินค้าที่จำเป็นในชีวิตประจำวันและมีสัดส่วนการใช้จ่ายสูงส่งผลต่อกำลังซื้อของผู้มีรายได้น้อย ส่วนรายจ่ายที่มีการใช้จ่ายลดลง 3 ลำดับ ได้แก่ ค่าใช้จ่ายส่วนตัว ค่าโทรศัพท์ ค่าดูแลบุตรและผู้สูงอายุ ซึ่งจากการศึกษาพบว่าเกิดจากผู้มีรายได้น้อยต้องการควบคุมค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็นเพื่อทดแทนการใช้จ่ายที่จำเป็น เช่น ค่าอาหาร ค่าเดินทาง หรือค่าน้ำไฟ เป็นต้น

- **ผู้มีรายได้น้อยในเขตเมืองเกือบครึ่งมีรายได้ไม่เพียงพอต่อรายจ่าย แต่ผู้มีหนี้สินส่วนใหญ่ยังสามารถผ่อนชำระหนี้ได้** ผู้มีรายได้น้อยในเขตเมืองร้อยละ 42.1 มีความเห็นว่ามีรายได้ไม่เพียงพอต่อรายจ่าย และร้อยละ 49 เห็นว่ารายได้เพียงพอแต่ไม่เหลือเก็บ และมีเพียงร้อยละ 9 ที่มีรายได้เพียงพอและเหลือเก็บ ส่วนภาวะหนี้สินระดับบุคคล พบว่า 3 ใน 5 ของประชากรตัวอย่างมีหนี้สิน ส่วนใหญ่เป็นหนี้สินที่สามารถผ่อนชำระได้ร้อยละ 81.4 โดยร้อยละ 18.6 รายงานว่าเป็นหนี้ที่เป็นภาระหนักไม่สามารถผ่อนชำระด้วยตัวเองได้ ส่วนจำนวนเงินที่เป็นหนี้ พบว่า ผู้มีรายได้น้อยในเขตเมืองมีหนี้สินเฉลี่ย 149,229 บาท

- **ผู้มีรายได้น้อยในกรุงเทพฯ เป็นหนี้นอกระบบและจ่ายดอกเบี้ยสูง** แหล่งเงินกู้ส่วนใหญ่ของผู้มีรายได้น้อยในเขตเมืองเป็นสถาบันการเงินร้อยละ 65 และกองทุนต่างๆ ร้อยละ 35 และหนี้นอกระบบร้อยละ 17 อย่างไรก็ตาม ผู้มีรายได้น้อยในกรุงเทพฯ มีสัดส่วนการกู้เงินนอกระบบหรือจากเพื่อนหรือญาติในสัดส่วนที่สูงกว่าผู้มีรายได้น้อยในภูมิภาค ซึ่งผู้มีรายได้น้อยในภูมิภาคมีความได้เปรียบจากการมีที่อยู่อาศัยหรือที่ดินเป็นหลักทรัพย์ค้ำประกัน และด้วยข้อจำกัดด้านหลักทรัพย์นี้ทำให้ผู้มีรายได้น้อยในกรุงเทพฯ ต้องเสียดอกเบี้ยเงินกู้ในอัตราที่สูงเฉลี่ยร้อยละ 59.45 ต่อปี ซึ่งต้องเสียดอกเบี้ยเงินกู้ในอัตราที่สูงเฉลี่ยร้อยละ 59.45 ต่อปี ซึ่งโดยมีการจ่ายอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ของประเทศเท่ากับร้อยละ 31.32 ต่อปี ขณะที่ในภูมิภาคจ่ายดอกเบี้ยในอัตราเฉลี่ยร้อยละ 27.76 ต่อปี[26]

[25] สำรวจโดย สศช. และวิทยาลัยประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จำนวน 2,000 ตัวอย่าง ทั่วประเทศ ในช่วงเดือนตุลาคม 2556

[26] จากการสัมภาษณ์เชิงลึกทั้งในพื้นที่กรุงเทพฯ และชุมชนเมืองอื่นๆ ในภูมิภาค พบว่า ระบบการกู้เงินที่เรียกว่า “การกู้นอกระบบ” นั้นเป็นระบบที่เหมือนกัน โดยแบ่งเป็น 2 ระบบ คือ 1) ระบบส่งเงินกู้รายวัน นายทุนเงินกู้จะคิดดอกเบี้ยร้อยละ 20 โดยผู้กู้จะต้องส่งเงินใช้หนี้ทั้งเงินต้นและดอกเบี้ยให้หมดภายใน 24 วัน 2) ระบบดอกลอย นายทุนจะคิดดอกเบี้ยร้อยละ 2 ผู้กู้จะต้องส่งดอกเบี้ยทุกวันจนกว่าจะนำเงินต้นมาใช้ให้นายทุนหมด

ร้อยละของผู้มีรายได้น้อยในเขตเมืองจำแนกตามแหล่งเงินกู้

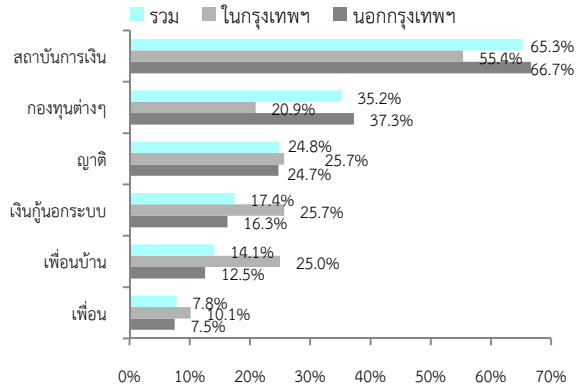

ร้อยละของผู้มีรายได้น้อยในเขตเมือง
ตามประเภทของอัตราดอกเบี้ย (n=1,195)

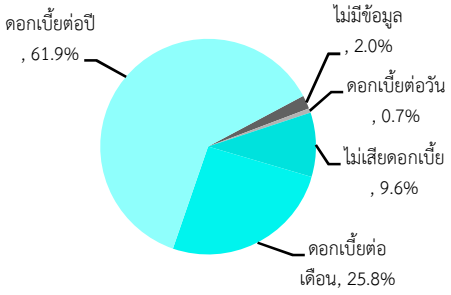

ร้อยละของประชากรตัวอย่าง ตามการได้รับผลกระทบจากภาวะค่าครองชีพในเรื่องต่างๆ

ผลกระทบจากภาวะค่าครองชีพ	กระทบ/ใช่/มี	ไม่กระทบ/ไม่ใช่/ไม่มี
1. รายได้	78.5	21.5
2. ค่าใช้จ่าย	83.4	16.6
3. ทำงานเพิ่มขึ้น	53.7	46.4
4. ออกจากงาน	6.3	93.7
5. ปัญหาสภาพจิตใจ/ความเครียด	45.7	54.4
6. หันไปดื่มสุรายาเสพติด หรือดื่ม/เสพมากขึ้น	8.9	91.1
7. มีปัญหาครอบครัวมากขึ้น	14.8	85.2
8. มีปัญหาอาชญากรรมในชุมชนมากขึ้น	20.3	79.7
9. มีการใช้ความรุนแรงในครอบครัวมากขึ้น	4.4	95.6

ที่มา : สศช. และ วิทยาลัยประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

- **ผู้มีรายได้น้อยในเขตเมืองกว่า 3 ใน 4 ได้รับผลกระทบในเรื่องรายได้และรายจ่าย** ผู้มีรายได้น้อยในเมืองส่วนใหญ่ทำอาชีพค้าขาย ภาวะค่าครองชีพที่เพิ่มสูงขึ้นทำให้คนปรับตัวโดยการลดปริมาณการใช้จ่ายและซื้อสินค้าเท่าที่จำเป็นส่งผลให้รายได้ลดลง ขณะที่ต้นทุนและรายจ่ายต่างๆ เพิ่มขึ้น ด้านการทำงาน พบว่า กลุ่มตัวอย่างกว่าครึ่งได้รับผลกระทบด้านการทำงาน และส่งผลถึงขนาดต้องออกจากงานร้อยละ 6.3 รวมถึงมีความเครียดเพิ่มขึ้น และ 1 ใน 5 เห็นว่าผลกระทบจากค่าครองชีพทำให้มีปัญหาอาชญากรรมในชุมชนมากขึ้น ส่วนผลกระทบทางสังคมอื่นๆ เช่น การหันไปดื่มสุราหรือยาเสพติด ปัญหาครอบครัวและความรุนแรงส่วนใหญ่ยังไม่ได้รับผลกระทบ โดยความรุนแรงที่พบเห็นส่วนใหญ่อยู่ในรูปของการกระทบกระทั่งด้วยวาจา หรือทะเลาะกันด้วยคำพูดมากกว่าการใช้กำลัง สำหรับการเสพสุราหรือยาเสพติดไม่อาจสรุปได้ว่ามาจากปัญหาทางเศรษฐกิจ เพราะอาจมีบางคนเลือกการดื่มสุราเป็นทางออกเพื่อไม่ต้องกังวลกับปัญหาที่เผชิญอยู่ แต่หลายคนไม่ได้มีพฤติกรรมดังกล่าวและบางคนลดค่าใช้จ่ายดังกล่าวเพื่อลดผลกระทบ

- **การลดค่าใช้จ่ายให้น้อยลงเป็นวิธีหลักในการปรับตัวต่อภาวะค่าครองชีพ** ผู้มีรายได้น้อย 3 ใน 4 ใช้วิธีใช้จ่ายน้อยลงหรือใช้จ่ายเท่าที่จำเป็น ซื้อของที่มีคุณภาพลดลงร้อยละ 14.9 ทำงานพิเศษร้อยละ 21.8 มีร้อยละ 10.8 ที่ต้องกู้ยืมเงิน ร้อยละ 6.4 ใช้เงินออม และร้อยละ 11.1 ที่ไม่ต้องเปลี่ยนแปลงอะไร ส่วนแหล่งความช่วยเหลือหรือพึ่งพาทางการเงินส่วนใหญ่เป็นญาติ พี่น้องและเพื่อน แต่มีผู้มีรายได้น้อยถึง 1 ใน 5 ที่ไม่สามารถพึ่งพาใครได้เลย

- **ผู้มีรายได้น้อยในเขตเมืองยังคาดหวังความช่วยเหลือจากภาครัฐ** โดยความช่วยเหลือหรือคาดหวังจากรัฐมากที่สุด ได้แก่ การปรับค่าครองชีพให้ลดต่ำลงโดยการควบคุมราคาสินค้า ลดค่าน้ำค่าไฟและราคาน้ำมันหรือแก๊สหุงต้ม ซึ่งแม้ว่ารัฐจะมีการช่วยเหลือแต่ยังไม่สามารถเข้าถึงได้ อาทิ โครงการธงฟ้ายังมีปัญหาในการกระจายสินค้าไปสู่คนจน ส่วนความช่วยเหลืออื่นๆ ได้แก่ การขึ้นค่าแรงหรือเพิ่มเงินเดือน การอุดหนุนครอบครัวที่ยากจน และการส่งเสริมอาชีพหรือจัดหางานแก่ผู้มีรายได้น้อย ทั้งนี้ ร้อยละ 14 เห็นว่ารัฐไม่สามารถช่วยเหลืออะไรได้ในภาวะค่าครองชีพปัจจุบัน

- **การลดวัตถุนิยม เน้นประหยัด และไม่ฟุ้งเฟ้อเพื่อพร้อมรับความไม่แน่นอนทางเศรษฐกิจเป็นทางออก** การเตรียมการของผู้มีรายได้น้อยเพื่อเผชิญความไม่แน่นอนทางเศรษฐกิจ พบว่า ถึงแม้จะคาดการณ์ว่าเศรษฐกิจจะมีแนวโน้มลดต่ำลง หรือมีปัญหาด้านค่าครองชีพเพิ่มขึ้น แต่ผู้มีรายได้น้อยแทบไม่มีการเตรียมการใดๆ ทั้งนี้ ให้เหตุผลว่าด้วยความเป็นคนจน ไม่มีเงินออม ไม่มีเงินเก็บ ทำให้มีข้อจำกัด สิ่งที่ทำได้ก็เพียงแก้ไขปัญหาเรื่อง “ปากท้อง” เฉพาะหน้าเพื่อให้อยู่รอดไปได้ในแต่ละวัน โดยสิ่งที่ทำได้มากที่สุดคือการใช้จ่ายอย่างประหยัด มองหาแหล่งเงินกู้ และทำใจให้ยอมรับสภาพ ซึ่งนอกจากข้อจำกัดทางเศรษฐกิจแล้ว ผู้มีรายได้น้อยยังขาดการสั่งสมความรู้ที่เป็นพื้นฐานของการพัฒนาทักษะความสามารถในการประกอบวิชาชีพ และขาดความตระหนักในการเตรียมความพร้อมเพื่อเผชิญกับความไม่แน่นอนทางเศรษฐกิจ ในทางกลับกัน ประชาชนมักได้รับทราบข้อมูลที่ผูกติดอยู่กับ “วัตถุนิยมและความฟุ้งเฟ้อ” ซึ่งสังคมจำเป็นต้องให้ความสำคัญด้านการพัฒนาส่งเสริมองค์ความรู้ ทักษะ ความชำนาญ รวมทั้งเร่งสร้างความตระหนักถึงคุณค่าของความประหยัด และไม่ฟุ้งเฟ้อทางวัตถุ

ปัญหาปากท้อง ผลกระทบไกลกว่าที่คิด

การปรับตัวจากปัญหาค่าครองชีพที่ส่วนใหญ่เน้นการปรับลดรายจ่ายที่ไม่จำเป็น หรือการใช้สินค้าที่มีคุณภาพลดลง ดูเหมือนจะเป็นเรื่องปกติไม่รุนแรงอะไร อย่างไรก็ตาม ในกลุ่มผู้มีรายได้น้อย การจำกัดรายจ่ายในสินค้าอุปโภคบริโภคบางรายการอาจลุกลามไปถึงสิ่งที่จำเป็นในการดำรงชีวิต ซึ่งหากเกิดขึ้นในระยะยาวอาจส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตได้ อาทิ ในกลุ่มเด็ก พบการลดค่าอาหารและนมโดยการเปลี่ยนจากนมผงกระป๋อง (แอนฟาแรค) เป็นนมกล่อง การลดปริมาณนมจาก 4-5 กล่อง เหลือเพียง 3 กล่อง การบริโภคอาหารที่ไม่มีคุณภาพและขาดคุณค่าสารอาหาร การลดค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการเรียน รวมถึงการหยุดเรียนทำให้เด็กหลายคนไม่สามารถเรียนต่อในระดับสูงได้ ต้องออกมาทำงานเพื่อเพิ่มรายได้ให้ครอบครัว หรืออาจจำเป็นต้องทำงานพิเศษเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการเรียนต่อ ขณะที่เด็กวัยรุ่นบางคนต้องการการตอบสนองด้านวัตถุ เช่น โทรศัพท์มือถือ แทปเล็ตฯลฯ ซึ่งหากไม่ได้รับการตอบสนองจากผู้ปกครองก็แสดงออกในรูปการสร้างปัญหาและความทุกข์ใจให้กับพ่อแม่ และวัยรุ่นทั้งชายและหญิงเลือกที่จะเข้าสู่การค้าบริการทางเพศ นอกจากนี้ การแก้ไขโดยการนำเงินออมมาใช้และการกู้ยืม ซึ่งส่งผลกระทบต่อความมั่นคงด้านการเงินของครัวเรือนในอนาคต การเผชิญภาวะค่าใช้จ่ายสูงกว่ารายได้ที่ไม่สามารถแก้ปัญหาได้หลายรายเลือกที่จะประกอบอาชญากรรมเพื่อให้ “มีกินมีใช้” หรือ “เสี่ยงตายมากกว่าที่จะยอม อดตาย” สร้างปัญหาสังคมและส่งผลกระทบในวงกว้าง

ร้อยละของประชากรตัวอย่างตามความต้องการให้รัฐบาลช่วยเหลือ

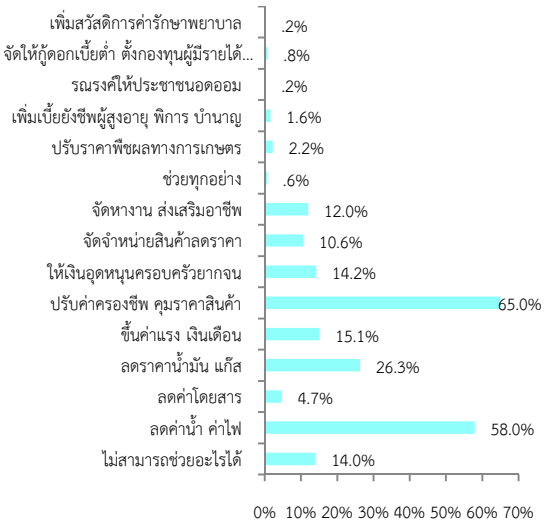

ที่มา : สศช. และ วิทยาลัยประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สรุปและข้อเสนอแนะ

ผลกระทบจากภาวะค่าครองชีพทำให้ประชาชนต้องปรับตัวในเรื่องการใช้จ่ายโดยเฉพาะในกลุ่มผู้มีรายได้น้อยในเมืองที่คาดว่าจะได้รับผลกระทบรุนแรงกว่ากลุ่มอื่นเนื่องจากชีวิตความเป็นอยู่เดิมที่มีข้อจำกัดในเรื่องรายได้ รวมทั้งไม่สามารถเก็บผลผลิตอาหารเพื่อยังชีพเช่นคนจนในชนบทได้ ภาวะค่าครองชีพสูงนอกจากจะก่อให้เกิดความเดือดร้อนต่อชีวิตความเป็นอยู่ในปัจจุบันแล้ว ยังส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตในระยะยาว รวมถึงซ้ำเติมต่อปัญหาความยากจน ซึ่งจำเป็นต้องเร่งดำเนินการช่วยเหลือทั้งในการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า เสริมสร้างศักยภาพแรงงานและการจ้างงานเพื่อให้มีรายได้ที่เหมาะสม รวมถึงมาตรการแก้ปัญหาความยากจนในระยะยาว ประกอบด้วย

- ดำเนินมาตรการช่วยเหลือเฉพาะหน้า โดยเพิ่มประสิทธิภาพและขยายการดำเนินโครงการช่วยเหลือค่าครองชีพแก่กลุ่มผู้มีรายได้น้อยที่มีอยู่ให้ได้รับบริการอย่างทั่วถึง เช่น โครงการธงฟ้า น้ำไฟฟรี รถโดยสารสาธารณะฟรีฯลฯ

- สร้างรายได้และพัฒนาศักยภาพ โดยเพิ่มโอกาสเข้าถึงแหล่งเงินทุนที่มีอยู่ อาทิ กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง กองทุนพัฒนาบทบาทสตรีฯลฯ การฝึกอาชีพ พัฒนาทักษะและสมรรถนะที่จำเป็นต่อการสร้างอาชีพและรายได้ สร้างองค์ความรู้โดยให้ข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ผ่านสื่อและเทคโนโลยีสารสนเทศต่างๆ ตลอดจนอุดหนุนกลุ่มคนจนโดยเฉพาะด้านการศึกษาเพื่อเพิ่มโอกาสให้สามารถพัฒนาศักยภาพ พัฒนาคุณภาพชีวิตและยกระดับตนเองให้หลุดพ้นจากความยากจน

- เตรียมความพร้อม โดยสร้างวินัยการใช้จ่าย ทำบัญชีครัวเรือน และส่งเสริมคุณค่าการออมตั้งแต่วัยเด็กเพื่อสร้างหลักประกันด้านรายได้ในอนาคต ซึ่งจะเป็นการช่วยลดความเสี่ยงทั้งจากความผันผวนทางเศรษฐกิจ การเจ็บป่วยและขาดรายได้จากการเป็นผู้สูงอายุ

- ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชน โดยสนับสนุนการสร้างความเข้มแข็งของชุมชนเพื่อเป็นองค์กรเชื่อมต่อโครงการภาครัฐให้สามารถดำเนินงานสู่กลุ่มเป้าหมายอย่างทั่วถึงและมีประสิทธิภาพ

ตัวชี้วัดภาวะสังคม (รายไตรมาส)

องค์ประกอบหลัก	2553				2554				2555				2556		
	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3
1. คุณภาพของคน															
การมีงานทำ															
การมีงานทำ (พันคน)[1/]	37,434	37,515	**38,692**	38,446	37,647	38,024	**39,317**	38,870	38,016	38,583	**39,578**	39,587	38,516	38,912	39,112
อัตราการว่างงาน (ร้อยละ)	1.13	1.32	0.87	0.87	0.83	0.60	0.66	0.63	0.72	0.86	0.58	0.47	0.72	0.74	0.77
อัตราการว่างงานตามระดับการศึกษา (ร้อยละ)															
- รวม	1.13	1.32	0.87	0.87	0.83	0.60	0.66	0.63	0.72	0.86	0.58	0.47	0.72	0.74	0.77
- ประถมศึกษาและต่ำกว่า	0.57	0.69	0.33	0.48	0.46	0.33	0.22	0.37	0.32	0.32	0.25	0.20	0.33	0.33	0.28
- มัธยมศึกษาตอนต้น	1.75	1.71	1.19	1.36	1.19	0.72	0.77	1.04	1.07	1.20	0.81	0.64	1.08	0.81	0.83
- มัธยมศึกษาตอนปลาย	1.75	1.63	0.80	0.85	0.91	0.78	0.92	0.60	0.89	0.94	0.74	0.82	0.97	0.83	0.97
- อาชีวศึกษา	1.84	1.98	1.44	1.31	1.36	0.98	0.88	0.88	1.24	1.03	1.12	0.71	0.84	0.72	1.61
- วิชาชีพชั้นสูง	2.39	2.18	2.03	1.23	1.36	1.51	1.58	0.87	1.60	2.28	0.90	0.95	1.16	2.11	1.88
- มหาวิทยาลัย	1.69	2.95	2.38	1.72	1.56	1.05	1.84	1.03	1.32	2.02	1.28	0.80	1.37	1.71	1.88
การทำงานต่ำระดับ (พันคน)	548	572	516	409	352	318	252	276	272	286	285	324	287	224	302
(ทำงานน้อยกว่า 35 ชม./สป.ที่พร้อมจะทำงานเพิ่ม)															
สัดส่วนกำลังแรงงานตามระดับการศึกษา (ร้อยละ)															
- รวม	100.0	100.0	100.0	100.00	100.0	100.0	100.0	100.00	100.0	100.0	100.00	100.00	100.00	100.0	100.00
- ประถมศึกษาและต่ำกว่า	54.63	54.22	54.16	54.64	53.17	53.23	53.39	52.55	52.53	51.79	51.94	51.92	51.32	51.17	51.07
- มัธยมศึกษาตอนต้น	15.89	15.99	15.65	15.48	16.01	16.24	15.77	16.13	15.69	16.01	16.66	16.54	16.29	16.70	16.64
- มัธยมศึกษาตอนปลาย	10.19	10.48	10.50	10.41	10.47	10.64	10.83	10.62	11.18	11.40	11.13	11.23	11.36	11.38	11.72
- อาชีวศึกษา	3.55	3.52	3.41	3.31	3.52	3.43	3.33	3.51	3.30	3.38	3.34	3.16	3.34	3.24	3.24
- วิชาชีพชั้นสูง	4.30	4.34	4.57	4.40	4.56	4.60	4.59	4.71	4.45	4.66	4.64	4.65	4.66	4.68	4.56
- มหาวิทยาลัย	11.44	11.45	11.71	11.76	12.28	11.87	12.09	12.49	12.85	12.77	12.29	12.49	13.04	12.81	12.77
สุขภาพ															
จำนวนผู้ป่วยด้วยโรคที่ต้องเฝ้าระวังเร่งด่วน (ราย)[2/]															
- หัด	759	598	691	305	539	621	736	1,041	1,824	1,013	964	832	745	719	573
- ไข้กาฬหลังแอ่น	7	6	11	8	11	3	7	4	0	6	1	0	2	2	3
- ไข้สมองอักเสบ	121	112	153	94	184	145	106	135	114	161	170	164	154	167	124
- อหิวาตกโรค	417	586	511	296	35	47	35	167	18	7	14	6	6	1	1
- มือ เท้า และปาก	5,821	2,173	2,880	972	777	3,532	8,943	3,933	4,520	7,797	22,049	10,254	8,811	7,801	18,125
- บิด	3,507	3,657	3,936	2,594	3,671	3,817	3,375	2,866	3,770	3,468	2,270	3,485	755	828	960
- ปอดอักเสบ	34,064	31,032	49,466	38,481	44,420	31,168	51,868	43,384	44,968	36,424	61,818	50,884	47,677	36,267	46,624
- ฉี่หนู	701	889	1,725	1,283	396	535	1,626	1,301	482	828	1,446	1,315	534	574	900
- ไข้เลือดออก	11,940	25,623	60,366	17,925	7,119	20,287	26,013	9,770	5,765	15,581	26,640	28,366	17,973	41,345	71,337
- ไข้หวัดใหญ่	25,856	7,325	53,174	21,934	9,239	6,054	29,846	11,739	9,108	5,931	23,365	22,048	15,464	6,741	12,532
- พิษสุนัขบ้า	8	2	0	2	0	2	1	3	2	-	1	3	1	2	2
2.ความมั่นคงทางสังคม															
ความสงบสุขในสังคม *(ต่อประชากรแสนคน)*[3/]															
- สัดส่วนการบาดเจ็บและตายด้วยอุบัติเหตุ-การจราจรทางบก	10.20	9.24	8.58	11.16	11.35	11.30	11.17	11.82	11.82	9.76	10.04	11.44	12.29	9.34	9.58
- สัดส่วนคดีชีวิต ร่างกาย และเพศ	11.80	11.12	10.38	10.85	9.81	8.48	8.57	11.59	9.73	9.86	8.37	9.68	9.04	9.36	8.71
- สัดส่วนคดีประทุษร้ายต่อทรัพย์สิน	19.60	21.04	23.31	21.75	18.34	16.02	19.45	22.48	18.23	18.83	18.78	19.16	18.39	18.31	19.59
- สัดส่วนคดียาเสพติด	84.60	89.64	109.39	117.82	126.21	106.26	122.89	166.77	121.75	141.05	134.32	150.7	161.04	165.85	173.60
การคุ้มครองผู้บริโภค [4/]															
จำนวนเรื่องร้องเรียน (ราย)	1,564	1,635	1,639	1,736	1,971	2,048	2,098	1,305	2,427	2,301	2,751	1,985	2,380	1,488	16,098
- บ้าน อาคาร ที่ดิน	538	612	606	606	786	821	814	506	1,045	856	908	738	758	663	632
- สินค้าและบริการ	727	659	666	783	789	888	840	604	1,030	1,156	1,045	793	759	555	709
- การโฆษณาต่างๆ	291	360	361	342	354	332	394	177	369	416	796	431	310	233	244
- การขายตรงและตลาดแบบตรง	8	4	6	5	42	7	50	18	2	1	2	10	12	31	24
- การให้คำปรึกษาทางสายด่วน 1166 (ราย)	11,378	11,168	13,362	17,433	17,689	16,823	15,734	10,996	17,894	16,516	14,010	12,562	10,321	10,314	12,348

ตัวชี้วัดภาวะสังคม (รายปี)

องค์ประกอบหลัก	2544	2545	2546	2547	2548	2549	2550	2551	2552	2553	2554	2555
1. คุณภาพของคน												
การมีงานทำ												
ผลิตภาพแรงงาน กรณีแรงงาน (บาท/คน/ปี)[6/]	95,738	97,912	102,484	106,200	109,425	113,675	117,424	117,823	113,033	120,842	119,550	125,792
อัตราการมีงานทำ (ร้อยละ)[7/]	94.95	96.50	96.96	97.23	97.58	97.96	98.13	98.19	98.13	98.43	98.83	98.81
อัตราการว่างงาน (ร้อยละ)[7/]	3.32	2.40	2.16	2.07	1.83	1.51	1.38	1.38	1.49	1.04	0.68	0.66
การทำงานต่ำระดับ (พันคน)[6/] (ทำงานน้อยกว่า 35 ชม./สป.ที่พร้อมจะทำงานเพิ่ม)	883	783	697	787	754	578	597	508	605	521	383	347
สุขภาพ[8/]												
อัตราการเจ็บป่วย (ต่อประชากรพันคน)	1,783.4	1,809.6	1,845.0	1,798.1	1878.92	2,079.6	2,292.3	2,436.1	2,639.4	2,816.17	2,947.64	
อัตราป่วยด้วยโรคไม่ติดต่อ (ต่อประชากรแสนคน)												
- เนื้องอกร้าย (มะเร็ง)	80.39	98.98	101.67	107.05	114.31	124.38	130.75	134.22	133.05	143.21	153.59	
- หัวใจ	317.67	391.45	451.45	503.10	530.75	618.20	687.72	749.54	793.03	844.82	935.92	
- เบาหวาน	277.71	340.95	380.75	444.16	490.53	586.82	650.43	675.74	736.48	792.61	848.77	
- ความดันโลหิต	287.50	340.99	389.83	477.35	544.05	659.57	778.12	860.53	981.48	1,058.73	1,187.00	
ความผิดปกติทางจิต/จิตเภท/ประสาทหลอน (ต่อประชากรแสนคน)	32.91	38.12	39.33	38.93	42.02	45.62	48.79	47.28	49.77	57.25	64.14	
ความผิดปกติทางอารมณ์ (สะเทือนอารมณ์) (ต่อประชากรแสนคน)	8.43	12.17	13.41	13.54	14.83	15.86	18.48	20.09	26.46	30.85	33.61	
ความผิดปกติจากโรคประสาท/ความเครียด (ต่อประชากรแสนคน)	62.62	66.21	62.45	64.64	59.69	64.89	63.48	60.94	60.86	56.43	60.43	
ภาวะแปรปวนทางจิตและพฤติกรรม (ต่อประชากรพันคน)	35.57	33.97	37.13	35.90	37.64	42.41	42.27	45.88	49.00	56.77	60.75	
ประชากร												
อัตราส่วนภาระพึ่งพิง (ร้อยละ)[9/]	51.29	50.88	50.46	50.03	49.69	49.26	48.84	48.43	48.11	55.22	55.47	55.83
สัดส่วนคนยากจน (ร้อยละ)[10/]	-	32.44	-	26.76	-	21.94	20.04	20.43	17.88	16.37	13.22	12.64
การศึกษา												
อัตรานักเรียนต่อประชากรวัยเรียน[11/]												
- ประถมศึกษา	105.33	105.26	104.83	104.24	104.17	103.47	104.51	104.83	104.00	104.30	103.50	104.00
- มัธยมศึกษาตอนต้น	86.61	85.65	90.34	92.47	95.45	96.67	96.37	95.62	94.87	98.01	98.43	97.65
- มัธยมศึกษาตอนปลาย	59.58	60.79	62.76	63.82	63.80	65.77	67.16	68.14	69.57	71.68	72.18	73.18
- อุดมศึกษา (ปริญญาตรีและต่ำกว่า)	42.88	45.42	53.01	52.92	55.60	62.50	61.05	60.47	56.21	46.21	47.18	51.85
จำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยของประชากรกลุ่มอายุ 15 ปีขึ้นไป[12/]		7.4	7.5	7.6	7.8	7.8	7.9	8	8.1	8.2	8.2	8
จำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยของประชากรกลุ่มอายุ 15-59 ปี[13/]		8.1	8.3	8.4	8.6	8.7	8.7	8.8	8.9	9.0	9.1	8.8
- ชาย		8.3	8.4	8.6	8.8	8.9	8.8	8.9	9	9.1	9.2	8.9
- หญิง		7.9	8.1	8.2	8.5	8.6	8.6	8.7	8.9	9.0	9.1	8.8
จำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยของประชากรกลุ่มอายุ 60 ปีขึ้นไป[13/]		3.8	3.8	3.9	4.1	4.2	4.3	4.4	4.4	4.6	4.7	4.5
- ชาย		4.5	4.5	4.7	4.9	4.9	5.0	5.1	5.1	5.3	5.4	5.1
- หญิง		3.2	3.3	3.4	3.5	3.6	3.8	4	3.9	4.1	4.2	4.1
2. ความมั่นคงทางสังคม												
สถาบันครอบครัว												
สัดส่วนครัวเรือนที่มีที่อยู่อาศัยถาวร (ร้อยละ)[14/]	97.90	97.30	96.00	96.60	98.65	98.50	99.30	98.86	99.70	99.78	99.84	99.53
ดัชนีครอบครัวอบอุ่น (ร้อยละ)[15/]						62.24	61.65	63.97	63.18	63.08	65.17	68.31
หลักประกันทางสังคม												
ร้อยละของการมีหลักประกันสุขภาพ [16/]	-	92.47	93.01	95.47	96.25	97.82	98.75	99.16	99.47	99.36	99.95	99.90
- ประกันสังคม	-	11.65	12.95	13.34	13.92	14.75	15.35	15.73	15.34	15.60	15.91	15.99
- สวัสดิการข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ	-	6.62	6.44	6.82	6.61	6.51	8.22	8.00	7.90	7.75	7.77	7.69
- ประกันสุขภาพถ้วนหน้า	-	74.20	73.62	75.31	75.37	76.20	74.79	75.06	75.86	75.20	75.28	75.27
- สิทธิ์อื่นๆ	-	-	-	-	0.35	0.36	0.39	0.37	0.37	0.81	1.00	0.95
- ยังไม่มีสิทธิ์	-	7.53	6.99	4.53	3.75	2.18	1.25	0.84	0.53	0.64	0.05	0.10
สัดส่วนผู้ประกันตนต่อกำลังแรงงาน[17/]	17.70	20.57	21.80	22.49	23.43	24.32	24.86	24.65	24.53	25.11	27.07	29.70
ความสงบสุขในสังคม (ต่อประชากรแสนคน)												
อัตราการตายด้วยอุบัติเหตุการจราจรทางบก[18/]	18.70	20.90	22.20	22.20	20.60	20.20	19.80	18.20	16.90	11.90	14.15	11.84
สัดส่วนคดีชีวิต ร่างกาย และเพศ[18/]	56.70	60.50	76.40	73.40	73.46	69.30	62.60	52.80	51.40	45.80	39.76	38.85
สัดส่วนคดีประทุษร้ายต่อทรัพย์สิน[18/]	105.60	109.70	106.40	110.70	122.00	122.40	115.80	106.00	93.70	88.90	78.88	77.41
สัดส่วนคดียาเสพติด[18/]	438.90	422.80	196.20	119.80	160.42	176.20	225.00	320.00	371.60	416.40	539.91	565.44
ร้อยละของคดีเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดซ้ำต่อคดีทั้งหมด	17.22	15.68	15.16	13.83	12.08	11.85	12.92	14.06	13.57	12.62	11.77	19.98

องค์ประกอบหลัก	2544	2545	2546	2547	2548	2549	2550	2551	2552	2553	2554	2555
การคุ้มครองผู้บริโภค[5/]												
จำนวนเรื่องร้องเรียน (ราย)	5,687	4,467	5,554	6,586	7,284	5,693	5,898	4,504	6,818	6,574	7,427	9,464
- บ้าน อาคาร ที่ดิน	3,422	2,068	1,985	2,501	3,425	2,875	2,681	1,758	2,794	2,362	2,927	3,547
- สินค้าและบริการ	1,775	2,026	2,984	3,103	3,089	2,059	1,937	1,540	2,827	2,835	3,121	4,024
- การโฆษณาต่างๆ	490	373	585	949	708	673	1,187	892	1,072	1,354	1,257	2,012
- การขายตรงและตลาดแบบตรง	-	-	-	33	62	86	93	314	125	23	117	15
การให้คำปรึกษาทางสายด่วน 1166 (ราย)	8,368	18,745	22,834	15,682	11,026	12,984	14,599	16,808	34,804	53,341	61,242	60,982
3. ความเป็นอยู่และพฤติกรรมของคน												
พฤติกรรมในการบริโภค												
ค่าใช้จ่ายเพื่อการอุปโภคบริโภค (ร้อยละของค่าใช้จ่ายรวม)[19/]	87.36	87.16	-	87.95	-	88.75	87.80	88.40	87.90	88.30	88.40	88.07
ค่าใช้จ่ายที่ไม่เกี่ยวกับการอุปโภคบริโภค (ร้อยละของค่าใช้จ่ายรวม)[19/]	12.64	12.84	-	12.05	-	11.25	12.20	11.60	12.10	11.70	11.60	11.93
อัตราการบริโภคสราของประชากรอาย 15 ปีขึ้นไป (ร้อยละ)[20/]	32.60	-	-	32.70	-	29.20	29.30	-	32.00	-	31.50	-
อัตราการบริโภคบหรี่ของประชากรอาย 15 ปีขึ้นไป (ร้อยละ)[20/]	25.50	-	-	23.00	-	20.20	18.50	-	20.70	-	21.40	-
การใช้เวลาในชีวิตประจำวัน												
การใช้บริการจากสื่อต่างๆ (ชม./วัน)[21/]	3.0	-	-	2.8	-	-	-	-	2.9	-	-	-
- การอ่านหนังสือ (รวมสิ่งพิมพ์/วารสารทางอินเทอร์เน็ต)	1.1	-	-	1.1	-	-	-	-	1.0	-	-	-
- การชม/การฟังโทรทัศน์	2.9*	-	-	2.7	-	-	-	-	2.7	-	-	-
- การชม/การฟังวีดีโอ ดีวีดี วีซีดี				2.3					2.5			
- การฟังรายการวิทยุ	1.4	-	-	1.4	-	-	-	-	1.6	-	-	-
- การท่องอินเทอร์เน็ต	1.9	-	-	1.9	-	-	-	-	1.9	-	-	-
- การใช้ห้องสมุด	1.0	-	-	0.8	-	-	-	-	0.8	-	-	-
จำนวนประชากรอายุ 6 ปีขึ้นไปที่ใช้ Internet (ล้านคน)[22/]	3.5	4.8	6.0	7.0	7.1	8.5	9.3	11.0	12.3	13.8	14.8	16.6
4. สิ่งแวดล้อม												
สารอันตราย[23/]												
ปริมาณการใช้สารเคมี (ล้านตัน)	29.33	33.38	26.9	29.49	32.03	29.34	30.2	29.4	39.64	79.96	70.38	77.5
จำนวนผู้ป่วยที่เกิดจากสารพิษอันตราย (คน)**	2,933	2,751	2,499	2,717	1,640	1,452	1,586	1,868	1,926	2,306	2,250	1,458
จำนวนผู้เสียชีวิตที่เกิดจากสารพิษอันตราย (คน)**	15	11	9	10	-	-	1	-	-	-	-	1
ขยะ												
การผลิตขยะที่เกิดขึ้นทั่วประเทศ (ล้านตัน)[23/]	14.10	14.32	14.32	14.58	14.32	14.60	14.72	15.03	15.11	15.16	16.00	24.73
การผลิตขยะที่เกิดขึ้นในกทม. (ล้านตัน)[23/]	3.40	3.51	3.41	3.41	3.03	3.07	3.11	3.20	3.22	3.20	3.37	4.01
ความสามารถในการกำจัดขยะแบบถูกสุขลักษณะ ในกทม. (ล้าน	3.36	3.48	3.37	3.41	3.03	3.07	3.11	3.20	3.22	3.20	3.37	3.56
ปริมาณของเสียอันตรายทั่วประเทศ (ล้านตัน)[23/]	1.68	1.78	1.80	1.81	1.81	1.83	1.85	3.13	3.07	3.16	3.41	4.71
มลพิษทางอากาศ												
ค่าเฉลี่ยฝุ่นขนาดเล็กกว่า 10 ไมครอน (24 ชั่วโมง) มคก./ ลบ.ม. (บริเวณพื้นที่ทั่วไปใน กทม.)[23/]	40.62	49.48	54.80	57.66	40.60	43.35	46.27	47.90	42.50	37.8	38.1	38.2

หมายเหตุ : * ปี 2544 ข้อมูลรวมการดูโทรทัศน์และวีดีโอ

** ข้อมูลปี 2555 เป็นตัวเลขเบื้องต้น

ที่มา :

1/ 7/ รายงานผลการสำรวจภาวะการทำงานของประชากร สำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

2/ สำนักระบาดวิทยา กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข

3/ ข้อมูลสถิติคดีอาญาและอาชญากรรมจากศูนย์ข้อมูลข้อสนเทศ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ และข้อมูลประชากรจากการคาดประมาณประชากรของประเทศไทย พศ. 2533-2563 และ พ.ศ.2543-2573 ประมวลโดยสำนักพัฒนาฐานข้อมูลและตัวชี้วัดภาวะสังคม สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

4/ กลุ่มงานข้อมูลและข้อสนเทศ สำนักพัฒนาระบบงานยุติธรรมเด็กและเยาวชน กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน

5/ สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค สำนักนายกรัฐมนตรี (การให้คำปรึกษาทางสายด่วน 1166 สคบ.ให้บริษัทเอกชนดำเนินการตั้งแต่ไตรมาส 4 ปี พ.ศ. 2552)

6/ ข้อมูล GDP จากสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และข้อมูลการมีงานทำจากสำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

8/ สถิติสาธารณสุข สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ กระทรวงสาธารณสุข

9/ การคาดประมาณประชากรของประเทศไทย พ.ศ.2543-2573 สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

10/ การสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน สำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ประมวลผลโดยสำนักพัฒนาฐานข้อมูลและตัวชี้วัดภาวะสังคม สศช

11/ สถิติการศึกษาฉบับย่อ ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศ สำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวงศึกษาธิการ

12/ ข้อมูลปี 2545-2546 จากรายงานผลการประเมินโอกาสและคุณภาพการศึกษาของคนไทย สำนักประเมินผลการจัดการศึกษา สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ
ข้อมูลปี 2547-2555 จากปีการศึกษาเฉลี่ยของประชากรไทย กลุ่มพัฒนาเครือข่ายสารสนเทศ สำนักวิจัยและพัฒนาการศึกษา สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ

13/ ปีการศึกษาเฉลี่ยของประชากรไทย กลุ่มพัฒนาเครือข่ายสารสนเทศ สำนักวิจัยและพัฒนาการศึกษา สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ

14/ รายงานคุณภาพชีวิตของคนไทย จากข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.) ปี 2542-2555 กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย

15/ สำนักประเมินผลและเผยแพร่การพัฒนา สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

16/ สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ กระทรวงสาธารณสุข

17/ สำนักงานประกันสังคม กระทรวงแรงงาน และสำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

18/ ศูนย์ข้อมูลข้อสนเทศ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ และข้อมูลประชากรจากสำนักบริหารการทะเบียน กระทรวงมหาดไทย

19/ รายงานการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน ปี พ.ศ. 2542-2555 สำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

20/ การสำรวจพฤติกรรมการสูบบุหรี่และการดื่มสุราของประชากร พ.ศ.2544, 2547, 2550 และ 2554 สำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร
การสำรวจอนามัยและสวัสดิการ พ.ศ. 2549 และ 2552 สำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ปี2544-2548 เป็นการสำรวจของประชากรอายุ 11 ปีขึ้นไป) ทำการสำรวจทุก 2 ปี

21/ รายงานการสำรวจการใช้เวลาของประชากร พ.ศ.2544,2547 และ 2552 สำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ทำการสำรวจทุก 5 ปี

22/ ข้อมูลปี 2544-2552 ศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ และการสำรวจเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ครัวเรือน) พ.ศ.2546-2555 สำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

23/ รายงานสถานการณ์มลพิษของประเทศไทย กรมควบคุมมลพิษ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

เอกสารอ้างอิง

กนิษฐา ไทยกล้า. 2556. *พฤติกรรมการดื่มแอลกอฮอล์ของครัวเรือนยากจนในภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย*.

กรมการจัดหางาน กระทรวงแรงงาน. 2556. *จำนวนผู้สมัครงาน ตำแหน่งงานว่าง และการบรรจุงาน*.

_____. 2556. *ผู้ประกันตนที่ขึ้นทะเบียนขอรับประโยชน์ทดแทนกรณีว่างงาน*.

กรมควบคุมโรค สำนักระบาดวิทยา กระทรวงสาธารณสุข. 2556. *รายงานโรคที่เฝ้าระวัง ไตรมาสสาม ปี 2556.*

_____. 2556. *รายงานสถานการณ์โรคไข้เลือดออก*.

กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กระทรวงมหาดไทย. 2556. *รายงานสถานการณ์สาธารณภัย*.

กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข. 2550. *การวิจัยคุณภาพน้ำดื่มในชุมชน*.

คมชัดลึก. 2555. *คอลัมน์อาชญากรรม : บ้านสีขาว ล้างบางยาเสพติด*. ฉบับวันที่ 25 สิงหาคม 2555.

เครือข่ายเยาวชนป้องกันนักดื่มหน้าใหม่. 2556. *การสำรวจร้านจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์รอบสถานศึกษา 12 แห่งในพื้นที่กรุงเทพมหานคร*.

เดลินิวส์. 2556. *คอลัมภ์ เดินหน้าเลี้ยวซ้าย "คาดเข็มขัดนิรภัยของคนไทยทำไมต้องเข้ม"*. ฉบับวันพฤหัสบดีที่ 24 ตุลาคม 2556.

ทักษพล ธรรมรังสี บรรณาธิการ. 2556. *สถานการณ์การบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และผลกระทบในประเทศไทย ปี 2556*. จัดพิมพ์และเผยแพร่โดยศูนย์วิจัยปัญหาสุรา สำนักงานพัฒนานโยบายสุขภาพระหว่างประเทศ กระทรวงสาธารณสุข.

นพดล กรรณิกา และคณะ. 2551. *การศึกษาชุมชนต้นแบบเพื่อการแก้ไขปัญหายาเสพติดอย่างยั่งยืน: กรณีศึกษา 5 ชุมชนต้นแบบในพื้นที่กรุงเทพมหานคร*.

ร่างพระราชกฤษฎีกากำหนดหลักเกณฑ์และอัตราการจ่ายเงินสมทบ ประเภทของประโยชน์ทดแทน ตลอดจนหลักเกณฑ์และเงื่อนไขแห่งสิทธิในการรับประโยชน์ทดแทนของบุคคลซึ่งสมัตรเป็นผู้ประกันตน (ฉบับที่..)

วารสารสาธารณสุขศาสตร์. 2553. *รูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุต่อพฤติกรรมการรักษาสุขาภิบาลสิ่งแวดล้อมที่พักอาศัยของประชาชนในชุมชนแออัดคลองเตย กรุงเทพมหานคร*.

วิทยาลัยประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2556. *ร่างรายงานโครงการสำรวจความคิดเห็นและทัศนคติทางสังคมรายไตรมาส (ก.ย.-พ.ย.56) เรื่องผู้มีรายได้น้อย : การปรับตัวต่อภาวะค่าครองชีพ* เสนอต่อสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.

ศูนย์วิจัยความสุขชุมชน มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ.2555. *รายงานฉบับสมบูรณ์ประเมินผลการรณรงค์ "งดเหล้าเข้าพรรษาปี 2554" : กรณีศึกษาประชาชนอายุ 15 ปีขึ้นไป ใน 24 จังหวัดทั่วประเทศ.*เสนอต่อศูนย์วิจัยปัญหาสุรา (ศวส.) และสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.).

ศูนย์อำนวยการพลังแผ่นดินเอาชนยาเสพติด. 2556. *สรุปผลการดำเนินงานที่สำคัญ ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2555–16 กันยายน 2556*.

สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย. 2556. *รถโดยสารมาตรฐานต่ำ ทีดีอาร์ไอเร่งขนส่งคุม "เบาะ-โครงสร้าง" ลดสูญเสียอุบัติเหตุ*.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2556. *ค่าใช้จ่ายการบริโภคของครัวเรือนหมวดเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และบุหรี่*.

สำนักงานประกันสังคม. 2556. *จำนวนผู้ประกันตนและสิทธิประโยชน์ในระบบประกันสังคม*.

สำนักงานปลัด กระทรวงมหาดไทย. 2556. *แผนปฏิบัติการพลังแผ่นดินเอาชนะยาเสพติดระยะที่ 3 ปี 2557*.

สำนักงานสถิติแห่งชาติ. 2549. *การสำรวจลักษณะทางประชากรและสังคมของชุมชนผู้มีรายได้น้อยในเมืองในเขตกรุงเทพมหานคร*.

_____. 2551. *การสำรวจอนามัยและสวัสดิการ พ.ศ. 2549 และ 2550*.

_____. 2555. *การสำรวจพฤติกรรมการสูบบุหรี่และการดื่มสุราของประชากร พ.ศ. 2544, 2547, 2550 และ 2554*.

_____. 2556. *การสำรวจภาวะการทำงานของประชากร*.

_____. 2556. *การสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน พ.ศ.2550, 2552, 2554 และ 2555.*

สำนักดัชนีเศรษฐกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์. 2556. *ดัชนีราคาผู้บริโภค.*

สำนักพัฒนาสังคม กรุงเทพมหานคร. 2556. *สถิติกรุงเทพมหานคร*.

องค์การอนามัยโลก. 2556. *WORLD HEALTH STATISTICS 2013*.

อภิชาติ จำรัสฤทธิรงค์, กวิสรา พชรเบญจกุล. 2554. วารสารประชากรและสังคม. *สิ่งแวดล้อมเมืองกับสุขภาพจิต: การวิเคราะห์ตัวแปรหลายระดับในเขตการปกครองของกรุงเทพมหานคร*.

อานันท์ชนก สกนธวัฒน์. 2555. *การศึกษาเรื่องพลวัตของความยากจน*.

อานันท์ชนก สกนธวัฒน์. 2556. *พลวัตของคนยากจน: กรณีศึกษาครัวเรือนชาวนาในพื้นที่เขตชนบท ภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคกลางของไทย*. เอกสารการสัมมนาทางวิชาการสายงานเศรษฐกิจ ประจำปี 2556. 27 กันยายน 2556.

http://news.sanook.com/1205444/. *ยาเสพติดแบบใหม่ ระบาดในวัยรุ่นมีฤทธิ์ถึงตาย*.

http://nstda.or.th/blog/?p=13696. *ติด GPS ไม่เปลี่ยนพฤติกรรมคนขับ ผลสำรวจรถบัสขับเร็วกว่ารถตู้ 81%*.

http://nstda.or.th/blog/?p=16801. *คุ้มครองสิทธิผู้โดยสาร สู่คุณภาพชีวิต-ลดอุบัติเหตุรถทัวร์*.

http://www.prbangkok.com/News_executives. 2556. *ผู้ว่า กทม.ชี้ การลดปัญหาอาชญากรรมต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วนและเทคโนโลยีสมัยใหม่*.

http://www.thaigov.go.th/th/news-ministry/2012-08-15-09-44-34/item/74158. *หมอชลน่าน เตือน "7 พฤติกรรม" เสี่ยงอันตรายอุบัติเหตุ ผู้ขับรถไม่ควรปฏิบัติ*. 2555.

แนะนำ ฐานข้อมูลด้านสังคมและคุณภาพชีวิต

http://social.nesdb.go.th

มีอะไรที่น่าสนใจในฐานข้อมูลด้านสังคมและคุณภาพชีวิตบ้าง

ฐานข้อมูลด้านสังคมและคุณภาพชีวิต ประกอบด้วย 3 ส่วนสำคัญได้แก่ ฐานข้อมูลและตัวชี้วัดภาวะสังคม เศรษฐกิจพอเพียง และวุฒิอาสาธนาคารสมอง และได้เริ่มเผยแพร่สู่สาธารณชนแล้ว เมื่อวันที่ 19 สิงหาคม 2554

ฐานข้อมูลและตัวชี้วัดภาวะสังคม http://social.nesdb.go.th/social/Default.aspx?tabid=40 ประกอบด้วย 2 ส่วน คือส่วนที่เป็น **ข้อมูลเอกสารที่น่าสนใจ** http://social.nesdb.go.th/social/Default.aspx?tabid=70 เช่น รายงานภาวะสังคมรายไตรมาส/รายปี เรื่องเด่นในแต่ละฉบับที่สะท้อนสังคม รายงานสถานการณ์ความยากจนและความเหลื่อมล้ำของประเทศไทยปี 2554 การใช้ประโยชน์ข้อมูลเชิงลึก จากการสำมะโนประชากร การคาดประมาณประชากรของประเทศไทย แผนประชากรในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559) และรายงานผลตามเป้าหมายการพัฒนาแห่งสหัสวรรษของประเทศไทย พ.ศ.2552 เป็นต้น ซึ่งเอกสารต่างๆ ดังกล่าวสามารถค้นหาได้ในช่องเอกสารเผยแพร่ และ**ส่วนที่เป็นข้อมูลสถิติ** ประกอบด้วย 1) ข้อมูลประชากร 2) ข้อมูลความยากจนและการกระจายรายได้ จัดทำโดย สศช. 3) ข้อมูลด้านแรงงาน 4) ข้อมูลด้านสุขภาพ 5) ข้อมูลด้านความมั่นคงทางสังคม 6) ข้อมูลการศึกษาเป็นข้อมูลสถิติการศึกษาระดับมหภาค 7) ข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อม 8) ข้อมูลด้านพฤติกรรมและความเป็นอยู่ของคน 9) ข้อมูลผู้สูงอายุ และ10.ความเสมอภาค หญิง-ชาย

เศรษฐกิจพอเพียง http://social.nesdb.go.th/social/Default.aspx?tabid=74 ประกอบด้วยปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง วิดิทัศน์อะไรคือเศรษฐกิจพอเพียง มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาประเทศตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง การขับเคลื่อนและขยายผลปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และงานวิจัย เช่น สศช. ศึกษาพัฒนาตารางการวางแผนเศรษฐกิจพอเพียง (SEM) เพื่อช่วยในการวางแผนด้านเศรษฐกิจพอเพียงอย่างเป็นรูปธรรม โครงการจัดทำตัวอย่างการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงดีเด่นในกรณีองค์กรธุรกิจ และองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เป็นต้น

วุฒิอาสาธนาคารสมอง http://social.nesdb.go.th/social/Default.aspx?tabid=65 ประกอบด้วย ภาพรวมของธนาคารสมอง ที่มาของธนาคารสมอง บทบาทภารกิจของธนาคารสมอง องค์กรและกลไกการทำงานของธนาคารสมอง การให้บริการของธนาคารสมอง และยังพบกับเมนูที่น่าสนใจเช่น ทำเนียบวุฒิอาสา ผลงานของวุฒิอาสา และการจัดการฐานข้อมูลวุฒิอาสา เป็นต้น

เบื้องต้นขอแนะนำในส่วนสำคัญของฐานข้อมูลด้านสังคมและคุณภาพชีวิตเพื่อให้รู้จักเพียงเท่านี้ก่อนครับ แล้วรายละเอียดในแต่ละส่วนที่สำคัญจะได้แนะนำกันต่อในฉบับถัดไป และถ้าท่านมีข้อแนะนำประการใดเพื่อให้ฐานข้อมูลเป็นประโยชน์แก่ทุกท่าน โปรดส่งข้อเสนอแนะมาได้ที่ Kampol@nesdb.go.th พวกเรายินดีที่จะได้รับข้อคิดเห็นจากท่านเป็นอย่างยิ่ง และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

****